

Diariernr 2017-09500

FRILUFTSOMRÅDE (NATURRESERVAT)

Planeringsinriktningar i promenadstaden enligt kommunfullmäktige

1. Skapa attraktiva stråk samt bättre möjligheter till rekreation vid stadens vatten.
2. Vidareutveckla mötesplatser och målpunkter för rekreation och idrott i park och grönområden.
3. Kyrkhamn är ett viktigt rekreativsområde för boende i västerort och används för motion och friluftsliv både sommar och vinter.

Vi som bor i Hässelby har varit med om en väldigt stor förtätning. Nu i Riddersvik från planerade 350 lägenheter till 600 st.

Nytt kraftvärmeverk som tar bort 300 m strand, med Lövstabadet och båtklubben.

Många fotbollsplaner och grönområden har tagits i anspråk för nya bostäder. Väldigt lite har tillkommit i Hässelby för folkets rekreation och välmående på det fysiska planet.

Jag har haft flera kontakter med Stadsbyggnadskontoret och Exergi. Jag förstår att de använder de bästa experterna när det gäller kraftvärmeverket och hamnen. Mitt hamnförslag faller på bottenbeskaftningen. (för brant berg och lös lera)

De övriga punkterna på min beskrivning och ritning är fullt genomförbara

Jag är född och uppväxt i Hässelby, arbetat hela mitt liv i området och i över femton år var jag ungdomsledare. Mitt stora engagemang för Hässelby, min livslånga erfarenhet och kunskaper härifrån har gjort mig till något av en expert på området. Och jag känner att jag kan prata för oss "vanliga Hässelbybor tack vare mitt sociala nätverk bland både gammal och ung som jag under hela mitt liv haft i Hässelby

Jag hoppas mitt kunnande kan komma till del i ert arbete med Kyrkhamnsområdet.

Med vänlig hälsning

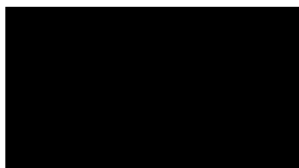
2 st bilagor

Siffrorna hänvisar till sifferpunkterna på ritningen

Bilaga nr 2

1. Gång- och cykelväg från Tempeludden till Gåsberget.
Endast för behörig trafik. Handikappanpassad.
Någon typ av solmöbel vid nedersta 1:an på ritningen, gärna av sten eller betong.
- 2 Exergi båtlossningsanläggning.
3. En stenkaj byggdes i slutet av 1800-talet av stenhuggarna vid Kyrkhamn, den bör K-märkas som ett minne från tiden då latrinet från Stockholm kom till kajen, alternativt flyttas till Kyrkhamn.
Båtuppläggningsplatsen ovanför 3:an på ritningen (gulbrunt fält som redan är förorenat) kan utökas ända upp till vägen. Säkert plats för 100 -150 fler båtar än nuvarande. Sommartid kan ytan fungera som parkering och ställplats för husbilar.
4. Röda fält markerar bil- och bussparkeringar vid Kyrkhamn, även vändplan för buss samt uppställning för bilar vid en eventuell båtklubb nedanför Stenvillan.
5. Gamla Sågstuvägen iordningställs, så att både bussar och bilar kan köra ner till Kyrkhamn, eftersom 1:ans väg på ritningen endast används av cykel, rullatorer, rullstolar och gående.
- 6 Nytt familjebad iordningställs. Det bra och enkla förutsättningar att bygga bryggor handikappramp för bad där.
7. Handikaptoalett och omklädning för både sommar- och vinteraktiviteter.
De kan även betjäna båtklubben som har en utmärkt plats snett bortom Stenvillan.
Här i viken vid badet blir det startpunkt för skridsko- och skidåkning, även för promenader i naturreservatet.
- 8 Även här en utmärkt plats för någon typ av bad.
9. Eftersom det är mycket folk som rastar sina hundar i området, rekommenderas en inhägnad rastplats intill parkeringen.
10. En mycket fin plats för sol och bad. En enkel grillplats av stort cementrör med galler.
En eller två räddningsstegar intill vattnet bör monteras.

YTTRANDE ÖVER SAMRÅDSHANDLINGAR FÖR DETALJPLAN OCH MILJÖTILLSTÅND Dnr 2017-09500; Lövstaverket, del av fastigheten Hässelby villastad 36:1.

Med anledning av att jag konsumerar dricksvatten från Mälaren, bor i närheten och tidigare varit anställd på Industridestillation anför jag följande:

Platsen där båtarna med ska lägga till vid land enligt senaste förslaget är platsen där Industridestillation tidigare haft sin verksamhet. SAKAB kom också att ha sin mottagningsstation på platsen innan verksamheten upphörde i mitten på 1980-talet.

██████████ fd laboratoriechef på Industridestillation och jag har båda arbetat på laboratoriet under flera år medan verksamheten pågick. Man kan därmed säga att vi har en unik kunskap i frågan i och med att vi också är kemister. Dels gjordes analyser kopplade till driften av de olika verksamheterna oljerening, destillation och förbränning, dels gjordes analyser på det miljöfarliga avfall som togs emot från hushåll och näringsidkare.

Vi vet att både marken och botten utanför är kraftigt förorenade. Det kommer bli svårt att få bukt med dessa föroreningar när området ska projekteras. För närvarande tjänar platsen som varv- och bryggplatser åt en båtklubb.

Jag vill tillsammans med ██████████ och Stockholm Exergi fördjupa mig i områdets föroreningar dels genom dokument från arkiv och dels med hjälp av de minnen vi har från verksamheten och laboratoriearbetet. Det finns fler vittnen att tillkalla, om så behövs, bland de kollegor som arbetade på Industridestillation på 70- och 80-talet.

Hittills har jag identifierat minst 1000 sidor från de dokument som upprättades av ledningen för Industridestillation, Länsstyrelsen och Naturvårdsverket m. fl. Där framgår det tydligt vad verksamheten ställt till med och vad som gjordes för att återställa marken så gott det gick. Dessa dokument hittades helt nyligen och har bara hunnit gås igenom summariskt.

Nästkommande veckor kommer en fördjupning och en granskning av dessa skrifter ske.

Jag har onsdagen 2019-06-05 föreslagit till Stockholm Exergis Hållbarhetsansvarige Ulf Wikström att jag gärna ser att någon kemist från utredningen deltar i denna fördjupning. Ulf Wikström föreslog att någon från Sweco kan och bör vara med så att relevant information från dokumenten tas med i ansökan till Miljödomstolen.

Redan nu vill vi peka på några frågeställningar som bör belysas i bolagets kommande ansökan.

Området kring Lövsta är ett av de mest förorenade åtminstone i Stockholms län, kanske i hela landet. Halterna i sedimenten i Mälaren i anslutning till området är i samma storleksordning som de utanför Rönnskärsverken vad gäller bl.a. kadmium och kvicksilver. Rönnskärsverken har under många år varit Sveriges i särklass största utsläppare av giftiga tungmetaller som kadmium och kvicksilver.

Följande punkter är enligt vår åsikt avgörande för bedömningen av lokaliseringen av det nya kraftvärmeverket. Vi vill dock också framföra att vi inte sett alla handlingar och att några av punkterna kanske redan är belysta. De verksamheter som kan bidra till föroreningen av mark och vatten är bl.a. kommunens mångåriga avfallsförbränning, tippningen av avfall, slagg och flygaska i Mälaren. Till detta kan läggas föroreningar från SAKAB:s/Industridestillations verksamhet.

Vid SAKAB:s anläggning togs emot miljöfarligt avfall från hela Sverige. En del destruerades i förbränningsugnar på platsen, en del transporterades till andra ställen för destruktion eller deponering. Spillolja återvanns och lösningsmedel från fr.a. läkemedelsindustrin destillerades och renades. På området hanterades stora mängder bekämpningsmedel. T.ex. så förbrändes stora

mängder träimpregneringsmedel med pentaklorfenol i ugnen för flytande avfall. Innan beslut fattas som låser lokaliseringen av en så omfattande verksamhet som anläggningen av ett nytt kraftvärmeverk, så måste riskerna utredas noga. Den kommande verksamheten riskerar att frigöra och exponera miljön för de miljögifter som kan finnas i sediment, i mark och i vatten.

1. I den rapport från SGU som vi sett är hälsofarligheten dominerande och stor vikt läggs vid halten av föroreningar och deras påverkan på människors hälsa. Detta är naturligtvis mycket viktigt. Vad gäller föroreningarnas långsiktiga påverkan på miljön är det snarare de totala mängderna som är avgörande i kombination med tillgängligheten. Överslagsberäkningar av hur mycket av bl.a. PCB, bekämpningsmedelsrester, dioxiner och andra svårnedbrytbara, bioackumulerbara och eller toxiska ämnen som årligen kan tillföras omgivningen saknas såvitt vi sett. Detta är en kärnfråga vid en riskbedömning av påverkan från den planerade verksamheten.
2. I sedimenten har påträffats mycket höga halter av tungmetaller. Den riskanalys som gjorts av SWECO bör kompletteras med en utredning av risken för att de föroreningar som ligger mer eller mindre bundna i sedimenten kan frigöras av anläggningsarbeten och båttrafik. Mängderna tungmetaller i sedimenten bör uppskattas.
3. Kanske kommer kompletterande analyser och mätningar behöva att göras dels i mark, dels i vatten och dels i biomassan i och kring området.

Olyckligt är att den rapport som avser provtagningar på området inte är färdigställd under samrådstiden utan blir klar och officiell först om några veckor. Utan den rapporten blir vårt arbete att kommentera och yttra oss över områdets kondition och att eventuellt komma med kritik och åtgärdsförslag omöjlig under samrådstiden. Alltså måste en tidsutdräkt ske.

Viktigt kommer bli att bedöma de halter av gifter som finns och om och hur de ska tas omhand. Eftersom bl a förbränning av kemiskt avfall skett vid låga temperaturer kan man frukta att det finns besvärliga gifter att handskas med.

Jag emotser att Ulf Wikström och Sweco, eller annan utredare med kemistkunskaper, återkommer inom kort så att någon lämplig, kemist Tom Hedlund och jag kan gå igenom dokumenten och ge vår bild av ID-verksamheten och dess följder.

Kanske kommer jag fram till och påstår att platsen är helt olämplig för ändamålet när analysen är klar och Miljödomstolen ska ta ställning? Det får det kommande arbetet utvisa.

Hälsningar 2019-06-09

[Redacted signature]

Mobil [Redacted phone number]

[Redacted address]

From: Lovsta
Sent: maanantai 10. kesäkuuta 2019 10.02
To: [REDACTED]
Subject: RE: Diarienummer 2017-09500. Lövsta kraftvärmeverk

Hej!
Tack för ditt mejl och dina synpunkter, vi hanterar detta som ett samrådsyttrande.
Vänliga hälsningar
Daniel på Stockholm Exergi

From: [REDACTED]
Sent: sunnuntai 9. kesäkuuta 2019 21.38
To: Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>
Subject: Diarienummer 2017-09500. Lövsta kraftvärmeverk

Jag vill säga min mening angående det planerade kraftvärmeverket i Lövsta.

- Förstör inte en av Stockholms tystaste platser!
- Lövstavägen är inte lämplig för den ökade trafik, tunga trafik, det skulle innebära!
- Vi vill ha Lövstabadet kvar!
- Det är inte lämpligt i miljösynpunkt att bygga ett kraftvärmeverk i Lövsta.
- Friluftslivet i området blir förstört.
- Kraftvärmeverket blir på tok för stort och fult. Hela Lövsta blir förstört.

Jag instämmer i alla argument som föreningen #RÄDDA LÖVSTA inkommer med.

Bygg inte kraftvärmeverket i Lövsta!!!!

Diarienummer [2017-09500](#)

Skickat från min Samsung Galaxy-smartphone.

From: [REDACTED]
Sent: lauantai 1. kesäkuuta 2019 9.12
To: stadsbyggnadskontoret@stockholm.se; Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>
Subject: Diarienummer 2017-09500

Synpunkt gällande Diarienummer 2017-09500:

Är det bättre för miljön att bygga ett kraftvärmeverk och en energihamn i Lövsta än att t.ex. renovera Hässelbyverket och/eller bygga ett nytt kraftvärmeverk i Värtahamnen eller Loudden?

Mvh

[REDACTED]

From: Lovsta
Sent: maanantai 10. kesäkuuta 2019 10.11
To: [REDACTED]
Subject: RE: Diarienummer 217-09500

Hej!
Tack för dina två mejl och dina synpunkter, vi hanterar dessa som samrådsyttrande.
Vänliga hälsningar
Daniel på Stockholm Exergi

From: [REDACTED]
Sent: sunnuntai 9. kesäkuuta 2019 21.58
To: Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>
Subject: Diarienummer 217-09500

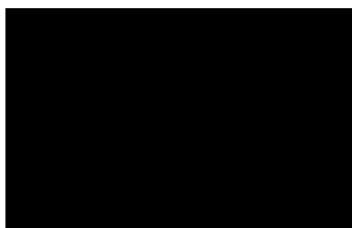
Hej!

Jag som uppväxt i Västra Hässelby har upplevt förra gången det brändes sopor vid Lövsta. Då förstod man inte bättre men det gör man nu, eller?
En granne till oss påminde om att det inte hördes en enda fågel i skogen under många år då. Man passade på att bränna extra mycket om natten så på vintern var det svart sot på snön när man vaknade. Tror inte att folk går på att det kommer att brännas miljövänligt med filter mm.

Det som skrämmer mig, förutom att det kommer förstöra en nu helt underbar del av yttre Stockholm är: Bränna soppor igen! Som kommer Via båt. Detta är inte alls miljövänligt hur än man försöker slingra sig om att det är. Marken o framförallt sjöbotten kring Lövsta har uppmätt de högsta värden av olika gifter. Västra Stockholm och Järfälla tar sitt dricksvatten från Mälaren, strax norr om denna tänkta plats. Det kommer att bli en katastrof när ni inser att detta är ett faktum och då är det försent!

Denna del är även en natursjön del av Stockholm. Görveln Reservatet går där och upp norr. Lövsta badet, Naturstråken längs Mälaren till Tempeludden.
Hur har ni tänkt kompensera detta för alla som bor i området?

ÄR ni beredda att betala priset detta kommer att kosta.

From: [REDACTED]

Sent: sönntai 9. kesäkuuta 2019 22.28

To: Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>

Subject: diarienummer 2017-09500

Vattenskyddsområde

I november 2008 beslutade Länsstyrelsen i Stockholms län att förklara Östra Mälaren som vattenskyddsområde. Det innebär att vattenområdet kring Norrvattens vattenverk, Görvånverket, har fått ett förstärkt skydd och att dricksvattenkvaliteten säkras för framtiden.

När ett område får status som vattenskyddsområde utfärdar Länsstyrelsen föreskrifter som anger hur vattnet ska skyddas mot föroreningar av olika slag.

Länsstyrelsens beslut:

https://www.norrvatten.se/contentassets/11b56266f1fe4d3b9855c658bc654200/lst_beslut.pdf

Lycka till att krångla er ur detta.

Hälsningar

[REDACTED]

-----Original Message-----

From: Lovsta

Sent: maanantai 10. kesäkuuta 2019 8.45

To: [REDACTED]

Subject: RE: Diarienummer 2017-09500.docx

Hej!

Tack för ditt mejl och dina synpunkter, vi hanterar detta som ett samrådsyttrande.

Vänliga hälsningar

Daniel på Stockholm Exergi

-----Original Message-----

From: [REDACTED]

Sent: perjantai 7. kesäkuuta 2019 13.56

To: Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>

Subject: Diarienummer 2017-09500.docx

Vill på detta sätt motsäga mig den tilltänkta byggnationen av kraftvärmeverk vid Görvelns naturreservat.

1. Hur är tanken att bygga en kaj för transport båtar utan att förflytta den redan ny giftiga botten runt om i Mälaren?
2. Med tanke på mängden bränsle Värmeverket kommer att behöva, enligt uppgift ca 300 transporter per år, kommer det vara ständig rörelse på vattnet, hur kommer ni att kunna GARANTERA att de redan giftiga bottenlagret inte förflyttas med en katastrof som följd?
3. Har det tagits vattenprover?
4. Kommer det att tas nya prover efter urgröpning av botten och på vilken distans från grävningen?
5. Hur har ni tänkt beräkna rörelsen i vattnet från fartygens propellrar och hur långt sträcker sig denna, med tanke på den giftiga botten?
6. Hur renas avgaserna från Värmeverket?
  - a. Filter?
  - b. Hur renas i så fall filtren.
  - c. Av vem?
7. De redan nu täckta deponierna läcker! Hur löses detta?
8. Det är nu miljontals hushåll som får sitt dricksvatten från Mälaren, med er tilltänkta byggnation kommer risken vara stor att de redan nu mycket giftiga deponierna kommer i rörelse pga en ständig rörelse i vattnet med vibrationer som följd, hur löser ni detta?
9. Hur kommer avfall/aska transporteras från verket och hur kommer detta påverka miljön för boende runt verket?
10. Vilken typ av bränsle drivs fartygen med, finns det en annan transport möjlighet?
11. Finns det möjlighet att utöka det redan befintliga Hässelby verket istället?

Önskar svar på mina frågor och synpunkter.

[REDACTED]

Skickat från min iPad

From: Lovsta
Sent: maanantai 10. kesäkuuta 2019 10.32
To: [REDACTED]
Subject: RE: diarienummer 2017-09500

Hej!
Tack för ditt mejl och dina synpunkter, vi hanterar detta som ett samrådsyttrande.
Vänliga hälsningar
Daniel på Stockholm Exergi

From: [REDACTED]
Sent: maanantai 10. kesäkuuta 2019 8.08
To: stadsbyggnadskontoret@stockholm.se; Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>
Subject: diarienummer 2017-09500

Stoppa planerna på att bygga kraftvärmeverk i Lövsta Hässelby!

Samrådsunderlaget är så bristfälligt att det inte utgör ett fullgott beslutsunderlag.

Vi begär därför att ytterligare utredningar genomförs av nedanstående brister i underlaget, vilka vi har identifierat med särskilt avseende på de risker som en lokalisering i Lövsta kan medföra med hänsyn till;

- att Lövsta ligger vid/i vattenskyddsområde nära vattentäkt och att dricksvattnet därmed riskerar att förorenas
- att Lövsta är starkt förgiftat/kontaminerat,
- att Lövstabadet kommer att läggas ned
- att Lövsta med omnejd är av stor betydelse för friluftslivet, samt
- att detaljplaneområdet delvis kolliderar med föreslaget naturreservat

Med vänlig hälsning,

[REDACTED]

Stadsbyggnadskontoret
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
Endast per e-post

Stockholm Exergi
lovsta@stockholmexergi.se
Endast per e-post

Hässelby den 10 juni 2019

Från: [REDACTED]

YTTRANDE ÖVER SAMRÅDSHANDLINGAR FÖR DETALJPLAN OCH MILJÖTILLSTÅND

Dnr 2017-09500; Lövstaverket, del av fastigheten Hässelby villastad 36:1.

I egenskap av Hässelbybo vill jag framföra följande synpunkter på ovanstående samrådsunderlag. Inledningsvis följer jag huvudsakliga ståndpunkt gällande målet med detaljplanearbetet. Därefter följer synpunkter på samrådsunderlaget, vars innehåll i allt väsentligt även återfinns i miljökonsekvensbeskrivningen MKB, innefattande brister som jag har identifierat samt förslag till hantering av dessa. Slutligen följer några synpunkter med direkt hänvisning till MKB, samt en rent miljöpolitisk synpunkt kopplat till Sveriges och EU:s långsiktiga mål för en hållbar miljö.

1. Sammanfattning

Jag motsätter mig planförslaget i sin helhet. Anledningen till detta är främst att det planerade verkets lokalisering innebär ett för stort intrång i naturvärden, kulturvärden, rekreation och friluftsliv i området Riddersvik-Lövsta-Kyrkhamn. Om planen realiserar kommer ett mycket populärt strandbad, Lövstabadet, att behöva läggas ned.

Det planerade verket kommer att synas milsvida omkring och skapa en industriell inramning till kulturhistoriskt värdefull miljö i Riddersvik-Lövsta-Kyrkhamn. Därtill kommer att Hässelby, i egenskap av ett delvis socialt utsatt område, är särskilt känsligt för ytterligare exploatering och industrialisering.

De alternativ som presenteras i underlaget är otillräckligt utredda och jag ifrågasätter om de är allvarligt menade. Det finns fullt möjliga lokaliseringar och alternativa utföranden i redan exploaterade och industrialiserade områden, som medför mindre intrång för miljön och människors hälsa samt ett mindre ingrepp i strandskyddet jämfört med alternativ Lövsta. Därför ska en annan plats än Lövsta väljas.

Skillnaderna i miljöeffekter mellan Lövsta och dess alternativ har inte redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen. Lövsta tycks uteslutande ha valts eftersom det saknas möjlighet att

bygga bostäder där, till skillnad från i Stockholms befintliga energihamnar. Denna typ av effektivitetsvinster kan inte motivera tillstånd för miljöfarlig verksamhet, upphävande av strandskydd och dispens från vattenskydds föreskrifter. Det är i stället miljöeffekterna som ska avgöra.

Samrådsunderlaget är så bristfälligt att det inte utgör ett fullgott beslutsunderlag. Jag begär därför att ytterligare utredningar genomförs av nedanstående brister i underlaget, vilka jag har identifierat med särskilt avseende på de risker som en lokalisering i Lövsta kan medföra med hänsyn till;

- att Lövsta ligger vid/i vattenskyddsområde nära vattentäkt och att dricksvattnet därmed riskerar att förorenas
- att Lövsta är starkt förgiftat/kontaminerat,
- att Lövstabadet kommer att läggas ned
- att Lövsta med omnejd är av stor betydelse för friluftslivet, samt
- att detaljplaneområdet delvis kolliderar med föreslaget naturreservat

Med hänsyn till ärendets komplexitet och till det starka ekonomiska intresset / partsintresset av att planen realiserar anser jag att en kompletterande utredning behöver vara opartisk och genomföras av annan än Sweco. Även om Sweco håller sig inom yrkesetiska ramar utförs utredningen på uppdrag av Stockholm Exergi och Sweco får därför antas ha ett uppdrag avseende ett förväntat resultat, nämligen en lokalisering till just Lövsta vilket påverkar hur Sweco värderar olika aspekter.

Sweco skriver exempelvis i (Naturvärdesinventering Lövstaverket 7701084_2_6) att:

”Landskapsanalysen i sin tur ska utgöra underlag för fortsatt planering. Planeringens syfte är att möjliggöra för ett kraftvärmeverk på platsen för före detta Lövstatippen i nordvästra Stockholm. Kraftvärmeverket ska ersätta Hässelby värmeverk som då läggs ner.”

Syftet med inventeringen sägs alltså vara *att möjliggöra*, inte *att utreda om* planen är möjlig.

Jag anser att den inte kan ligga till grund för ett beslut att anta detaljplan. Jag begär därför att en fullständig utredning genomförs av samtliga tänkbara konsekvenser för miljön, även med beaktande av samverkan mellan planområdet och angränsande deponi (och vidare konsekvenser vid ev. spridning från deponin), som inte borde ha lämnats utanför detaljplan från början.

Jag finner ingenting i samrådsunderlaget om hur byggperioden ska genomföras och vilka miljökonsekvenser det kommer att innebära. Det är anmärkningsvärt då bygget är planerat att ske i ett mycket känsligt område med stora potentiella miljörisiker.

2. Synpunkter och kommentarer till Planbeskrivning 7701856_2_6 (Stockholms stad),

62 sidor: *(text i kursiv refererar till texten i plandokumentet)*

2.1. Plandata, s.5

Utanför planområdet finns tre sluttäckta deponikullar, (A) Norra tippen, (B) Västra tippen och (C) Östra tippen.

Synpunkt:

Jag anser att deponierna, speciellt de två som ligger på Mälarens botten men även till viss del den tredje norra tippen, inte kan lämnas utanför planområdet. Skälet är att det finns flera undersökningar och bedömningar av experter (exempelvis Ingemar Cato/SGU) som

indikerar att det finns stor risk att deponierna kan påverkas av bland annat den ökade fartygstrafiken i omedelbar närhet till deponierna. Jag anser därför att det behöver göras en grundlig utredning av hur deponierna, men också sjöbotten och invallning, kan komma att påverkas av bland annat vibrationer, vattenströmmar och vågor från fartyg.

Tidiga förslag till planområde omfattade även deponihögarna i direkt anslutning till anvisad mark för kraftvärmeverket. Nu har stadsbyggnadskontoret anpassat området och gett det en oregelbunden form för att dra gränsen precis längs deponiområdet. Både Stockholm Exergi och stadsbyggnadskontoret hänvisar till att de därmed inte behöver redogöra för risker för spridning från deponin, varken från direkt påverkan från anläggningen eller från fartygstransporternas påverkan på strandlinjen/deponihögarna.

Enligt den vägledning som togs fram av Länsstyrelserna 2017 behöver kommunen dock undersöka även föroreningar utanför området om det finns risk för spridning och påverkan på människors hälsa. Sedimenten är kraftigt förorenade och det finns risk för ras och skred från deponin som vilar på ett instabilt lerlager. Se länk till SGU-rapport 2012: http://miljobarometern.stockholm.se/content/docs/vp/mal/SGU_2012_sedimentrapport_Lovsta.pdf som av något skäl inte är en del av samrådshandlingarna.

Enligt Statens Geotekniska Institutets sida om förorenade områden och planering får kommunen inte överlåta ansvaret för att undersöka och utreda till någon annan, till exempel en exploitör. Så tycks ha skett i detta fall.

Det finns inga uppgifter om hur klimatförändringar kan komma att påverka deponihögarna i framtiden. Enligt Naturvårdsverkets handlingsplan för klimatanpassning kan klimatförändringar komma att påverka och öka risken för spridning från bland annat deponier. Det gäller till exempel föroreningarnas toxicitet, rörlighet och spridning. De pekar också ut risken för ökade slamströmmar som riskerar att påverka vattentäcker negativt. Vid bedömning av miljö- och hälsorisker för förorenade områden samt behovet av saneringsåtgärder betonar de vikten av att ta hänsyn till geotekniska förhållanden och klimatförändringen och dess effekter (Miljösamverkan Sverige 2018).

2.2. Översiktsplan, s. 6

I översiktsplanen för Stockholm är Lövstaområdet reserverat för teknisk försörjning. Området runt om är utpekade som natur och ett område med ny bebyggelse i Riddersvik finns med. För Kyrkhamn lyfts pågående reservatsbildning fram och för Lövstabadet nämns goda förutsättningar att utvecklas för rekreation.

Synpunkt

Det bör anmärkas att planområdet numera inkluderar även områden som inte är utpekade som reservat för teknisk försörjning, nämligen Lövstabadet och småbåtshamnen.

Energiplan för Stockholm, s.6

Avsikten är att använda biobränslen och utsorterade fasta bränslen i det nya kraftvärmeverket i Lövsta, vilket tillsammans med sjötransport är miljömässigt och ekonomiskt fördelaktigt.

Synpunkt:

Jag anser att det inte finns några klara belägg för att RDF-bränslet och sjötransporter är miljömässigt fördelaktiga med hänsyn till lokaliseringen till Lövsta. RDF innebär stora lokala utsläpp av CO₂ och andra växthusgaser samt långa transporter med miljöfarlig aska till deponier, bland annat till Norge, för att slutförvaras i till exempel nerlagda gruvor. RDF kan även innehålla stora mängder plast, vilket är ett fossilt material och hellre borde återvinnas. Sjötransporterna i direkt anslutning till det kraftigt förorenade området i Lövsta innebär en stor risk för dricksvattentäkten. Jag efterlyser därför en grundlig oberoende utredning av miljömässigheten med att använda RDF samt fartygstransporter i nära anslutning till deponierna i Lövsta.

2.3. Riksintressen, s.7

Riksdagen har angett Mälaren med öar och strandområden som riksintresse för det rörliga friluftslivet.

Synpunkt:

Mälaren med öar och strandområden (inklusive Lövsta) är definierat som riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 2 § miljöbalken. Där ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Det planerade kraftvärmeverket skulle kraftigt påverka det rörliga friluftslivet i området.

Utöver de rekreativa värden inom planområdet som direkt försvinner, såsom Lövstabadet, beaktar planförslaget därtill överhuvudtaget inte konsekvenserna för;

- a) skridskoåkning och plogning av Lövstafjärden vintertid.
- b) stallet och Riddersviks Fältrittklubb. Med mer än en långtradare i timmen längs Lövstavägen och det bullrande transportbandet vid och över strandpromenaden kommer det att bli mycket svårt att nå ridvägarna i området.

2.4. Geotekniska förhållanden/Markförhållanden, s.10

De östra och västra delarna av deponiområdet är anlagda på sjöbotten och omgärdas mot Mälaren av sprängstensbankar med syfte att öka utfyllnadens stabilitet. Lokalt stupar berget brant mot sydväst (lutning 1:3) ut mot Lövstafjärden.

Synpunkt:

Det är obegripligt och oansvarigt att lägga de två deponierna, som är anlagda på sjöbotten,

utanför planområdet för att därigenom undgå att utreda konsekvenser vid ett anläggande av ett stort kraftvärmeverk i samma fysiska område. Deponierna ligger till största delen under vatten och då sprängstensbankarna (enligt PM Förorenad mark och hydrogeologi 7700979_2_6) släpper igenom vatten så kan Mälarens vatten fritt strömma ut och in i deponierna. Det kan innebära att föroreningar och slam kan passera ut i Mälaren vid störningar utifrån. Detta innebär en stor risk för dricksvattentäkten och måste utredas grundligt innan ett godkännande av detaljplanen kan ges.

2.5. Geotekniska förhållanden/Ras/skred, s.11

Skred har förekommit längs strandkanten. På 1970-talet rasade en del av deponierna ut i Mälaren. Strandlinjen har delvis förstärkts med en sprängstensvall men delar av strandkanten kan fortsatt vara instabil då vallen inte täcker hela stranden.

Synpunkt:

Undersökningarna som utfördes av SGU 2012 visade på stora risker för skred från invallningen av deponierna. I övrigt se punkten 2.4 ovan.

Under samrådsmötet (15/5-2019) berättade en boende på Färingsö att han redan i dag känner kraftiga vibrationer i sin fastighet från mindre båtar, långt innan de varken syns eller hörs. Fastigheten vilar på glaciallera, d.v.s samma grundbetingelser som återfinns i anslutning till deponierna.

2.6. Hydrologiska förhållanden/Miljö kvalitetsnormer för vatten, s.12

Planområdet ingår i del av vattenförekomsten Mälaren-Görväln (SE659044-160864). Enligt VISS i januari 2019 uppnår Mälaren-Görväln sammantaget god ekologisk status. Dock uppnås inte god kemisk status för vattenförekomsten då klassningen av prioriterade ämnen och andra ämnen av betydelse överskrider gränsvärdet för god status. Miljö kvalitetsnormen är att uppnå god ekologisk och kemisk status till 2021 med undantag för tidsfrist till 2027 för kadmium, bly, antracen och tributyltenn då det inte bedöms möjligt att förbättra statusen trots åtgärder till år 2021.

Synpunkt:

Länsstyrelsen i Stockholms län har meddelat skyddsföreskrifter för Östra Mälarens vattenskyddsområde som omfattar detaljplaneområdet. Här anges i § 1 att nya verksamheter som innebär risk för vattenförorening inte får anläggas. I 7§ anges också att nya energianläggningar inte får anläggas om det finns risk för vattenförorening. Med anledning av den ökade spridningsrisken genom att anläggningen gränsar direkt till ett mycket förorenat område borde det därmed ställas höga krav på att visa att markanvändningen så som planförslaget redovisar inte innebär risk för vattenförorening, både från verksamheten och dennes påverkan på de direkt angränsande deponihögarna.

Miljö kvalitetsnormer för ytvatten har genom den tidigare "Weser-domen" inneburit stränga krav på verksamheter som orsakar spridning av vissa ämnen till vattenförekomster. Med anledning av detta bör det säkerställas innan detaljplanen kan antas att det inte finns risk för påverkan på MKN ytvatten genom den planerade markanvändningen. Det finns ingen

redovisning av att detta har gjorts. Även om föroreningarna ligger i sediment i strandkanten och deponihögar som lämnats utanför planområdet kan anläggandet och driften av kraftvärmeverket som planen tillåter antas medföra ökad risk för föroreningsspridning.

Perfluorerade ämnen (PFAS) har påträffats i lakvatten från deponier på flera platser i landet. Ämnena bryts inte ned naturligt och de har redan påvisats i förhöjda halter i ytvatten och dricksvatten på många platser i landet. EU:s kemikaliemyndighet ECHA utreder för närvarande flera av dessa ämnen och de indikationer som kommit fram är att ämnena är farligare än man tidigare trott och att det tolerabla dagliga intaget kommer att sänkas. MKN för PFOS (ett av PFAS-ämnena) är mycket lågt satt och överskrids på många platser i länet. I den senaste vägledningen från Naturvårdsverket behöver de 11 vanligaste perfluorerade ämnena (PFAS11) ingå i utredningar i väntan på ytterligare riktvärden. Utifrån miljöbalkens försiktighetsprincip bör det därmed vara motiverat att det innan planen antas utsluts att PFAS11 förekommer i deponi och sediment och får ökad spridning till Mälaren genom exploateringen i området.

Utsläpp av processvatten från det planerade kraftvärmeverket inom planområdet planeras att släppas till Ulvsundasjön eller Strömmen.

Synpunkt:

Det saknas detaljer om hur ledningen för rökgaskondensatet ska dras och det sägs inget om eventuella konsekvenser och risker

2.7. Störningar och risker/Förorenad mark, s.16-17

Deponiområdet utgörs i huvudsak av tre sluttäckta delar; norra, västra och östra deponin. Den östra och norra deponin sluttäcktes mellan åren 2007 och 2010. Dessa har sluttäckts enligt deponiförordningen (2001:512). Den västra tippen sluttäcktes under den senare hälften av 1990-talet men det är okänt på vilket sätt sluttäckningen utfördes.

Synpunkt:

Västra och östra deponierna anges vara "sluttäckta" enligt deponiförordningen (2001:512), men vad jag kan se så tar den förordningen inte hänsyn till deponier som ligger under vatten. De här två deponierna låter vatten från Mälaren passera in och ut med varierande nivå och yttre påverkan. Det är i dagsläget inte heller känt hur den västra deponin sluttäcktes (PM Förorenad mark och hydrogeologi 7700979_2_6). Det måste därför utredas om de här deponierna kan anses vara tillfredsställande säkrade så att det är säkert för till exempel allmänheten att få tillträde.

Deponigasmätningar har utförts. Mätningarna visar att metan finns i marken i delar av området som avses att bebyggas. Riskbedömningen har visat att det finns ett behov av riskreduktion både avseende människors hälsa och avseende markmiljö inom delar av anläggningsområdet.

Synpunkt:

Jag noterar att västra, östra och norra deponin inte ingår i Anläggningsområdet och att inget deponigasningsssystem finns installerat i de sluttäckta deponierna. Jag anser emellertid att detaljplanen måste omfatta även deponierna då de sannolikt kommer att påverka riskerna för hela verksamheten. Jag kräver därför en oberoende grundlig utredning av riskerna för människors hälsa och säkerhet utanför anläggningsområdet i förbindelse med deponierna och hur de riskerar att påverka Mälaren miljömässigt.

2.8. Ny bebyggelse, s.20

Ett gestaltungsprogram har tagits fram för att beskriva hur anläggningen placeras i och förhåller sig till landskapet och hur verket kan gestaltas för upplevelser på långt och nära håll. Programmet bygger på en vision om att låta den nya anläggningen smälta samman med omgivningen och låta byggnadsvolymer spela med det omslutande, böljande landskapet. Med hjälp av de sluttäckta deponikullarna och landskapets övriga förutsättningar bör de tillkommande byggnaderna placeras så de döljs så mycket som möjligt av mark och skog.

Synpunkt:

Programmet och planen verkar enbart syfta till att minska Lövstaverkets visuella avtryck från strandpromenaden och vattensidan, vilket därmed förstärker det från Villastaden, i synnerhet för boende i de nordvästligaste delarna. Kompletterande visualiseringar av Lövstaverket sett från Lingonrisgränd och Bergmyntegränd m.fl särskilt utsatta adresser krävs för att få en uppfattning om hur verket kommer upplevas av de boende i området och hur villaområdets attraktions- och marknadsvärde kan komma att försämrats. Även Kolonilotterna och Broplatsen i föreslagna bostäderna på Riddersviks f.d trädskola cirka 200 meter från planområdet, som *"markerar slutet på den byggda staden, en övergång mot kulturlandskapet"* (Stadsbyggnadsprogram för Riddersvik, Dnr 2013-11692) är platser som verket bör visualiseras från.

Planen medger en högre byggnad eller byggnadsdel i områdets nordöstra del. Den tillåts var (sic) upp till +82,0 meter över nollplanet (motsvarar cirka 69 meter över marken).

Synpunkt:

Det råder oklarheter om pannbyggnadens absoluta höjd. MKB:n hävdar att *"Markytan inom den nordöstra del (sic) av egenskapsområdena kommer att sänkas vid uppförande av kraftvärmeverket"* medan PM Massbalans (7700997_2_6) tvärtom säger att östra anläggningens nivå sätts till +13,5 meter för att *"minimera påverkan på befintliga deponier"*.

Säkerställ att korrekt markhöjning är inkluderad i visualiseringsbilderna i underlagen.

Utän markhöjning skulle den effektiva byggnadshöjden för omgivningen kunna reduceras

nästan 20 procent och med marksänkning skulle den kunna reduceras ytterligare. Om deponierna togs med i planområdet skulle en anläggning med betydligt mindre avtryck på omgivningen kunna möjliggöras. Vidare skulle energihamnen kunna förläggas utanför deponikullarna enligt ursprungsförslaget, och därmed bevara bad och småbåtshamn.

2.9. Biltrafik, s.28

Transporter till och från kraftvärmeverket kommer att ske med båt och lastbil. I händelse av haveri då bränsletransport inte kan ske med båt måste frakt ske med lastbil istället. I genomsnitt beräknas varje båtlast ta 2 500 ton bränsle, en lastbil kan frakta upp till 40 ton. För att ersätta en båtlast krävs därmed 63 lastbilar. I normalfall handlar kraftvärmeverkets transportbehov om i genomsnitt en lastbil i timmen.

Synpunkt:

Lövstavägen har tidigare blivit oframkomlig vid extrem issituation, som nämns som exempel på när båttransporter kan behöva ersättas med lastbilar (Externbullenutredning 7700959_2_6). Att lastbilstrafik ska kunna ersätta båttrafik under sådana betingelser ter sig därför som en otillförlitlig alternativlösning.

Lövstavägen har höga trafikflöden vardagar klockan 07-08 och 16-18. Det är därför lämpligt att undvika transporter till och från kraftvärmeanläggningen under de mest belastade perioderna. Under dygnets övriga timmar bedöms Lövstavägen ha tillräcklig kapacitet för att hantera tillkommande trafik för samtliga beräknade transportbehov. Med tillkommande trafik avses både trafik till kraftvärmeverket och ökad trafik till följd av planerade bostäder i Riddersvik.

Synpunkt:

Slutsatsen att "Lövstavägen bedöms ha tillräcklig kapacitet" (Trafikutredningen 7701131_2_6) refererar till rapporter från 2013 och 2015. Då Hässelby är ett expansivt område, både avseende bostadsbebyggelse, men även med anledning av bygget av Förbifart Stockholm, krävs en aktuell trafikutredning för trafiken längs hela Lövstavägen och dess anslutningsvägar.

Konsekvenser för- och av bostadsområdet i Riddersvik (Dnr 2013-11692) behöver klargöras: Exempelvis resulterar föreslagen placering av Rondellen vid Blomsterkungsvägen i en kraftig krök med eventuellt skymd sikt mot den tunga trafiken från Lövsta.

2.10. Naturmiljö, MKB – Samlad bedömning, s.32

Gällande påverkan på strandskyddet bedöms ett genomförande av planen ge upphov till negativa konsekvenser för naturmiljön samtidigt som det allmänna kommer att få fördelar i och med att försörjning av värme och elektricitet med låga växthusgasutsläpp säkerställs.

Synpunkt:

Det framgår inte av planen hur stora de totala växthusgasutsläppen blir. Påståendet om låga

växthusgasutsläpp är därför tveksamt och bör korrigeras med korrekta siffror efter noggrann utredning. Deponigasen metan är dessutom en betydligt mera potent växthusgas än CO₂, varför deponikullarnas inverkan och konsekvenser av att inte åtgärda dessa bör beaktas i utredningen.

Sammantaget bidrar planförslaget negativt till uppsatta mål och medföra små till måttligt negativa konsekvenser på naturmiljön och ekosystemtjänster då grova träd och särskilt skyddsvärda träd kommer att tas ned. Även rödlistade och skyddade arter, utpekade naturvärdesobjekt, områdets funktion som habitatnätverk och spridningsvägar och ESBO-område riskerar att påverkas negativt vid ett genomförande av planen.

Synpunkt:

Planområdet för värmeverket och nya återvinningsanläggningen inkräktar direkt på 6 av 18 identifierade naturvärdesobjekt (Naturvärdesinventering Lövstaverket 7701084_2_6), varav fyra bedömts ha påtagligt naturvärde. Vidare inkräktar planområdet för energihamnen direkt på ytterligare 2 områden med påtagligt naturvärde.

Naturvärdesinventeringen har genomförts under delar av säsongen, varför tolkningen av områdets växter är bristfällig. Det återstår också att mäta in värdefulla träd med högre noggrannhet och att genomföra fladdermus- och groddjursinventering.

Mot bakgrund av dessa brister och risken för mycket stora konsekvenser för områdets biologiska mångfald, kan någon samlad bedömning om konsekvenser på naturmiljön och ekosystemtjänster inte göras. Slutsatsen om små till måttligt negativa konsekvenser är därmed ogrundad.

2.11. Vattenmiljö, s.33-37

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Planförslaget bedöms inte påverka möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten eftersom näringsämnen eller förorenande ämnen inte tillförs Mälaren-Görväln. Dagvatten ska hanteras så att markföroreningar inte sprids till omgivningen.

Synpunkt:

Redovisning saknas för hur utsläpp från planområdet påverkar utvecklingen av statusen i Mälaren, exempelvis genom kumulativa effekter.

Redovisning saknas även av hur mycket fartygstransporterna kommer att påverka miljön i Mälaren med sina utsläpp.

Dagvatten

Dammarna måste utformas täta på grund av föroreningarna i marken och dagvattendammarna på kajområdet behöver anläggas med hänsyn till vattennivån i Mälaren.

Synpunkt:

Det saknas en redovisning av konsekvenserna vid ett läckage i dammarnas tätskikt. Jag vill att det görs en utredning av hur man kan säkerställa att tätskikten förblir täta och riskerna vid läckage.

Spridningen av förorenat dagvatten har simulerats. Resultaten pekar på en kraftig utspädning av dagvatten i recipienten. Skälet till den snabba utspädningen är att dagvattenflödet är litet i förhållande till den vattenvolym som dagvattnet släpps till. De halter som kan förväntas i vattenmassan blir så låga att de inte bedöms innebära någon påverkan på de kvalitetsfaktorer som har betydelse för ekologisk och kemisk status.

Synpunkt:

Kajområdet som ligger i vattenskyddsområdets primära skyddszon "beräknas vara det område som ger störst föroreningspåverkan" (PM Dagvatten 7700969_2_6). Därför förutsätts "regelbunden och god städning av området" och att "anläggningen sköts på ett bra sätt".

Det är anmärkningsvärt att MKN för Mälarens vatten ska bero på vaga rekommendationer och personalens efterlevande av rutiner. Med anledning av de stora osäkerheterna kan därmed inte negativ påverkan på kvalitetsfaktorer för ekologisk och kemisk status uteslutas.

Gällande påverkan och konsekvenserna för vattenskyddsområdet visar resultatet av genomförda beräkningar att utspädningen vid Görväln och Lovön är minst 100 000 ggr. Av det skälet kommer de ämnen som sprids från dagvattenutloppet vara försumbart små varför ingen påverkan på dricksvattenintagen bedöms föreligga.

Synpunkt:

Den totala mängden föroreningar måste beaktas och jag kan inte heller se att man har tagit hänsyn till kumulativa effekter av de olika typer av utsläpp som kommer att ske till recipienten Mälaren.

Kylvatten (processvatten)

Utsläppet av tempererat processvatten bedöms inte påverka råvattenintagen vid Görväln och Lovö. Temperaturen underskrider gällande gränsvärde och bedöms inte ge någon negativ påverkan på fisk.

Synpunkt:

Övrig biotopisk påverkan och andra effekter från varmvattenutsläpp, med anledning av områdets höga föroreningsbelastning måste också utredas.

Limnisk naturmiljö

I samband med arbeten på botten kan uppgrumling av sediment ske vilket kan spridas till

omkringliggande områden med högre naturvärden.

Synpunkt:

Med hänvisning till att området är starkt förorenat är det ytterst allvarligt med uppgrumling av sediment, och slutsatserna om planens påverkan på miljön är därmed felaktiga. Jag anser att inga arbeten som riskerar att sprida sediment till Mälaren får tillåtas.

Vidare kan den ökade båttrafiken vid ett bygge av kraftvärmeverket antas medföra en kontinuerlig uppgrumling av sediment, vilket även detta är allvarligt och behöver utredas ytterligare.

Fysisk påverkan

Strandlinjen och bottenmiljön kommer att förändras något i och med att energihamnen anläggs. Bland annat kommer erosionsskydd att läggas ut i strandlinjen och sanering av botten genom muddring kommer ske ut till cirka 20 meters djup.

Synpunkt:

Jag ifrågasätter att det är tillräckliga åtgärder för att säkra att inte Mälaren kan bli påverkad negativt. Bland annat riskerar nya sediment att tillföras botten från de intilliggande bottarna och deponierna. Muddring är i sig en riskabel operation som behöver utredas ytterligare.

Med tanke på sjöbottens branta sluttning ifrågasätter jag också om muddring till 20 meters djup, d.v.s. bara närmast strandkanten, i så fall kan anses tillräckligt.

Strandskydd

Vid arbeten i vattenmiljön inom småbåtshamnensområde bedöms djur- och växtlivet i vattnet inte att påverkas negativt i någon större utsträckning mot bakgrund av nuvarande verksamhet och befintliga bottenförhållanden.

Synpunkt:

Då "den branta sluttningen på botten gör området svårt att filma" och "området förefaller svårt att provta med bottenhuggare" (Naturvärdesinventering i Mälaren 7701045_2_6) och inventering endast är utförd utanför det föreslagna hamnområdet, kan inga säkra slutsatser och bedömningar om djur- och växtlivets påverkan göras.

MKB – Samlad bedömning

Vid ett genomförande av planen kommer dagvatten och kylvatten att släppas ut från verksamheter inom planområdet.

Dock har inte skyfallsmodellen kunnat användas i aktuell utredning.

Sammantaget bedöms ett genomförande av planen medföra obetydliga till små positiva konsekvenser på vattenmiljön.

Synpunkt:

Jag anser att slutsatsen ”obetydliga till små positiva konsekvenser” inte kan sägas vara korrekt utan att bland annat en skyfallsutredning är genomförd. Dessutom har jag inte kunnat ta del av den refererade släckvattenutredningen, då den inte ingår i underlagen.

Dagvatten: Det har inte kunnat bekräftas att befintliga oljeavskiljare sköts som de ska i dagsläget varför det finns en risk att dagens föroreningsbelastning är högre än vad beräkningarna visar.

Synpunkt:

Verifiera funktion av oljeavskiljare.

2.12. **Rekreation, s.37-39**Strandskydd

Kontoret anser att ett upphävande av strandskyddet är motiverat utifrån det tredje av de särskilda skäl som anges i miljöbalken 7 kap. 18 c §: Strandskyddet inom ett område får endast upphävas om området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området.

Den del av anläggningen som berörs av strandskyddet utgörs av en hamn som krävs för transport av bränsle vilket är nödvändigt för kraftvärmeverkets drift. Alternativa placeringar av kajen har utretts men dessa har avfärdats på grund av att strandlinjen där är instabil och medför risker, vilket beskrivs i MKB.

Synpunkt:

Med ”anläggning” i den mening som avses i ovan angiven lagtext ska förstås såväl kraftvärmeverket som dess tillhörande transportband och energihamn ingå. Stadsbyggnadskontoret och Stockholm Exergi har inte tillräckligt utrett om behovet av säkra tillgång och distribution av energi kan tillgodoses utanför området, exempelvis vid någon av Stockholms befintliga hamnar eller i anslutning till järnväg.

Bestämmelser om krav på alternativbeskrivning i MKB finns även i miljöbalken och i miljöbedömningsförordningen. Enligt 6 kap. 35 § 2 miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla uppgifter om alternativa lösningar för verksamheten eller åtgärden. Uppgifter om alternativa platser med en motivering till den valda lokaliseringen behövs för att lokaliseringsbestämmelsen i 2 kap. 6 § miljöbalken ska vara uppfylld. Av 17 § miljöbedömningsförordningen framgår att miljökonsekvensbeskrivningens innehåll ska avse uppgifter om

1. möjliga alternativa utformningar och skälen för den valda utformningen med hänsyn till miljöeffekter,

2. möjliga alternativa platser och skälen för valet av plats med hänsyn till skillnader i miljöeffekterna mellan den valda platsen och alternativen,
3. undersökta möjliga alternativ i fråga om teknik, storlek, omfattning, skyddsåtgärder, begränsningar, försiktighetsmått och andra relevanta aspekter och skälen för de val man som gjorts med hänsyn till miljöeffekter och
4. en redovisning av alternativa sätt att nå samma syfte, om länsstyrelsen under samrådet har begärt att miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla en sådan redovisning.

Det är alltså enbart skillnader i miljöeffekter som ska utredas mellan de olika platserna enligt miljöbalken. Ekonomiska aspekter och möjlighet till framtida bostadsförsörjning ska alltså inte vägas in. Lövsta tycks dock uteslutande ha valts eftersom det p.g.a. kraftiga föroreningar saknas möjlighet att bygga bostäder där, till skillnad från i Stockholms befintliga energihamnar. Denna typ av effektivitetsvinster kan inte motivera tillstånd för miljöfarlig verksamhet, upphävande av strandskydd och dispens från vattenskyddsföreskrifter.

MKB – Samlad bedömning

Närhet till andra badplatser bedöms till viss del kompensera förlusten av aktuell badplats.

Synpunkt:

Med anledning av områdets kraftiga utbyggnad och befolkningsökning och det stora besöksstrycket Lövstabadet har, anser jag att det kommer krävas flera badplatser i närområdet än i dag.

Parkplanen för stadsdelen Hässelby-Vällingby (Stockholms stad, 2015) anger att det inom 1000 meter ska finnas möjlighet till bad och båtliv, vilket jag inte ser kommer kunna uppfyllas vid genomförande av detaljplaneförslaget.

Planens genomförande kommer att innebära en upplevelsemässig förändring från rekreationsområde till mer industripräglat område, dock finns strandpromenaden kvar och det kommer fortfarande vara möjligt att röra sig fritt över deponikullarna. Ur ett mer regionalt perspektiv bedöms åtgärden medföra måttliga negativa konsekvenser.

Synpunkt:

Utöver att de rekreativa värdena från Lövstabadet, båtklubben och RC-banan helt försvinner och möjligheter till ridning och skridskoåkning inskränks, sträcker sig planens negativa konsekvenser långt utanför planområdet. Exempelvis försämras de rekreativa värdena för Tempeludden och Riddersviks Engelska park, genom att störa utblickarna och vattenkontakten därifrån och för Kyrkhamn med ökat buller och närheten till industrihamnen.

Planen påverkar även vyn och upplevelsen av golfbanan, Lövsta Koloniträdgårdsförenings kolonilotter och det nyanlagda elljusspåret. Att förlägga en omfattande industrialanläggning mellan bebyggelsen och landsbyggden förändrar hela områdets karaktär av semiurban zon,

med successiv övergång mellan stad och landsbygd.

2.13. Buller, s.40-45

MKB – Samlad bedömning

Vid ett genomförande av planen kommer det tillkommande bullret från det planerade kraftvärmeverket sannolikt att öka bullernivåerna i planens närområde.

Trafikbullret bedöms vid ett genomförande av planen vara i paritet med nulägesituationen och bedöms inte försvåra utbyggnad av bostäder vid Riddersvik.

Sammanfattningsvis bedöms konsekvenserna vid ett genomförande av planen som små med risk för måttligt negativa mot bakgrund av att gällande riktvärden för rekreationsområdet kan överskridas.

Synpunkt:

Med anledning av närområdets höga natur- och kulturmiljövärden som utgör en rekreativ målpunkt för hela Stockholmsområdet där Kyrkhamn utsetts till ett av stadens tystaste områden, är det inte relevant att enbart förhålla sig till Naturvårdsverkets allmänna riktlinjer för bullerspridning till ett friluftsområde. En ekvivalent ljudnivå under 40 dBA vardagar dagtid med enstaka högre momentanvärden gör det sannolikt inte till ett av Stockholms tystaste områden längre.

Exempelvis anges den beräknade ljudnivån (Externbullerutredning 7700959_2_6) vid "Vattenvyn vid vägen" till 25 dB om ingen lossning pågår i hamnen, men till 49 dB om tre lossningskranar används: 24 dB skillnad mot nollalternativet inga kranar.

Utredning av spridning av fartygsbuller till bostäder i Hässelby villastad vid transport till och från energihamnen tycks överhuvudtaget saknas, då fartygen antas vara anslutna till landström i bullerutredningen.

2.14. Utsläpp till luft, lukt, s.45-46

Vid förbränningen i kraftvärmeverket kommer stoft att släppas ut. Stoft är ett begrepp som avser partiklar som kan hålla sig svävande fritt i luften. Partikelstorleken för stoft definieras generellt som störst till cirka 100 µm (mikrometer). Moderna förbränningsanläggningar med partikelavskiljning tar till huvuddelen bort partiklar (till utomhusluft) som är större än cirka 2,5 µm.

Synpunkt:

Enligt ett inlägg av Professor Alexander Lyubartsev vid Stockholms Universitet så har jag förstått att stoft består av partiklar av olika storlek och kemisk sammansättning. Även om större partiklar kan avskiljas, så släpps mindre partiklar < 2.5 µm ut. Och just dessa partiklar, som brukar kallas nanopartiklar, utgör de största hälsoriskerna. Det gäller speciellt för dem som bor i närheten och exponeras kontinuerligt. Enligt flera undersökningar kan diverse

nanopartiklar inklusive kolnanorör bildas, som kan vara cancerogena vid kontinuerlig exponering. Vid förbränning av avfallsbaserat bränsle (sopor) kan man förvänta betydligt större andel av partiklar som innehåller inte bara kol men också en okontrollerad mängd av andra ämnen. För att göra några slutsatser om innehåll av arsenik, bly, kadmium, måste man veta hur mycket av dessa ämnen som finns i det "återvunna bränslet". Kan man verkligen garantera att ingen av dessa ämnen hamnar i soporna som förbränns och sedan släpps ut i luften som mikropartiklar?

Jag kräver därför att det görs en naturvetenskapligt grundad opartisk analys av miljö- och hälsokonsekvenser för utsläppen från kraftvärmeverket.

Lastbilstransporternas utsläpp till luft har beräknats utifrån ett normalbehov av cirka 16 lastbilar per dygn (5 560 stycken/år). Bidraget av luftföroreningar från lastbilstrafiken bedöms vara försumbar med avseende på påverkan på miljö kvalitetsnormerna och miljö kvalitetsmålen

Synpunkt:

Det verkar finnas olika uppgifter om hur många stora lastbilar med släp som ska trafikera Lövestavägen vid en normal drift av kraftvärmeverket. Enligt uppgifter jag fått från Stockholm Exergi så kommer verket vara avställt under tre månader varje sommar, på grund av låg belastning och underhåll. Jag efterlyser en mer korrekt bedömning av hur tät lastbilstrafiken förväntas bli med angivande av förväntad miljöbelastning.

Jag skulle också vilja ha en redovisning av miljökonsekvenserna när det blir stopp i fartygstrafiken och allt bränsle ska transporteras med lastbil.

Det bedöms inte uppstå några problem med lukt från anläggningen eftersom det bränsle som används inte luktar.

Synpunkt:

Påståendet om att bränslet som ska användas (RDF) inte luktar är mycket märkligt. Det finns ett stort antal rapporter om klagomål på lukt i förbindelse med hantering av RDF både från Sverige och andra länder. Även det tidigare samrådsunderlaget för avgränsningssamrådet talar om åtgärder för att minimera spridning av lukt. Jag kräver därför en utredning som tar utgångspunkt i vad bränslet (RDF) kan förväntas innehålla och hur man ska kunna kontrollera det.

I Bullerutredningen (7700959_2_6) beräknas det på ett dygn hanteras 200 trasiga RDF-balar: Utöver risken för lukt måste därför även frågan om skadedjur beaktas.

MKB – Samlad bedömning

Sammanfattningsvis bedöms konsekvenserna vid ett genomförande av planen som obetydliga mot bakgrund av att tillkommande halter och deposition av luftföroreningar är låga och att gällande nivåer för miljö kvalitetsnormer, miljömål och kritisk belastning innehålls.

Synpunkt:

Spridnings och depositionsberäkningarna (7701126_2_6) redovisar högst depositioner för alla undersökta utsläppsämnen över Riddersviks natur och boende i Hässelby Villastad. Även om gränsvärden och miljö kvalitetsnormer klaras innebär det odiskutabelt en försämring jämfört med nollalternativet. De kumulativa effekterna i närområdet måste också utredas.

Det redovisas heller ingenstans hur utsläppsövervakningen kommer att ske.

2.15. **Spridn. av föroreningar från mark, grundvatten. & sediment, s.46-49**

Kvalificerad övertäckning används främst för att reducera utlakning och transport av föroreningar till recipienten och en sådan lösning skulle väsentligt reducera urlakning från den omönskade zonen till grundvatten.

Synpunkt:

Eftersom omfattningen av lakvattensspridning från deponikullarna till Mälaren inte är känd och sannolikt dominerar utlakningen till recipienten från området kan den långsiktiga konsekvensen mycket väl bli en försämring, om genomförande av planen försvårar eller omöjliggör nödvändiga framtida saneringsåtgärder av deponiområdet.

Jag menar att det finns en stor risk att föroreningar från mark, även om den är täckt, kan spridas till Mälaren bland annat via de angränsande deponierna. Det måste utredas grundligt.

Energihamnen, egenskapsområde E i figuren ovan, har inte ingått i föreliggande riskbedömning eftersom resultat från provtagning inväntas. En första analys av typ av föroreningar och fördelning av föroreningar i egenskapsområde E visar att schaktning i kombination med in-situ behandling skulle kunna användas som en saneringsåtgärd här.

Synpunkt:

Det är allvarligt att energihamnen inte ingår i riskbedömningen då den ligger i vattenskyddsområdets primära skydds zon.

MKB – Samlad bedömning

Under förutsättning att efterbehandling av området genomförs i enlighet med rekommenderade åtgärdsförslag i den miljötekniska markundersökningen kommer spridning av föroreningar från området att begränsas. Konsekvenserna med avseende på risk för spridning av föroreningar bedöms bli måttligt positiva på grund av Mälarens känslighet.

Synpunkt:

Jag är inte enig i att man isolerat bara tar hänsyn till det så kallade anläggningsområdet. Jag anser att hela det ursprungliga planområdet innefattande deponierna måste beaktas vid en bedömning av risken för spridning av föroreningar.

2.16. Energi och klimat, s.49

Sammantaget bedöms genomförandet av planförslaget att medföra måttliga positiva konsekvenser med avseende på energi och klimat.

Synpunkt:

Jag anser att dessa bedömningar är ogrundade med anledning av de redovisade bristerna avseende bränsle, transporter och CO₂-avtryck i detta yttrande.

2.17. Kulturmiljö, s.49-50

Sammantaget bedöms genomförandet av planen medföra små negativa konsekvenser med avseende på kulturmiljö.

Synpunkt:

Jag uppfattar det här påståendet som direkt felaktigt och närmast stötande. I samrådsunderlaget för detaljplaneärendet för Riddersviks trädplantering (dnr 2013-11692) finns bl.a. två kulturhistoriska utredningar. Av utredningarna framgår sammanfattningsvis att området för Riddersviks gård som helhet (inklusive engelska parken) är utpekad som kulturhistoriskt värdefullt område av Stockholms stadsmuseum i museets kulturhistoriska klassificering. Tempeludden i engelska parken, som gränsar till området med deponihögarna, bedöms ha hög känslighet för förändring. Från Tempeludden kan man utsikt mot platsen för kraftvärmeverket.

(Beskrivning och kulturhistorisk värdering av byggnader vid Lövsta sopstation 7700990_2_6):

Bedömning av kulturhistoriskt värde av kvarvarande byggnader

I samband med den rivningsansökan som lämnades in 2006 och som omfattade stora delar av sopanläggningen, bedömde Stockholms stadsmuseum att Lövsta som helhet har stora samhälls- och stadsbyggnadshistoriska värden. Museiförvaltningen yrkade i sin tjänsteskrivelse att en antikvarisk inventering och utredning skulle genomföras av området som helhet innan några beslut om rivning skulle tas. Det är dock oklart om den utredningen gjordes.

Synpunkt:

Undersök om utredningen gjordes och redovisa vad den kom fram till.

(Stadsbyggnadskontoret 2008 "Förstudie för framtida markanvändning i Kyrkhamn-Lövsta"): *Kyrkhamn-Lövstaområdet utgörs av ett strandnära äldre odlingslandskap med flera fornlämningsmiljöer som skyddas enligt kulturminneslagen. Bebyggelsemiljön vid Kyrkhamn med tidiga arbetarbostäder, skola, m.m. har också ett stort kulturhistoriskt värde.*

Synpunkt:

Då upplevelsen av stora kulturhistoriska värden utanför planområdet kommer störas kan inte konsekvenserna sägas vara små.

2.18. Landskapsbild, s.50-53

Beroende på hur anläggningen utformas kan både positiva och negativa konsekvenser med avseende på landskapsbild uppstå.

Synpunkt:

Belägg för de påstådda positiva konsekvenserna saknas.

MKB – Samlad bedömning

Planerad verksamhet kommer att påverka områdets visuella karaktär, utblickar och vissa av dagens visuella värden som är kopplade till strandlinjen och vattenområdet. Graden av anläggningens påverkan på landskapsbild är beroende av anläggningens volym, utformning och materialval. Dock har platsen historiskt använts för stadens tekniska system och denna funktion kommer alltjämt att kvarstå med den planerade markanvändningen. Sammantaget bedöms genomförandet av planen medföra små negativa konsekvenser med avseende på landskapsbild.

Synpunkt:

Då området i dag främst fungerar och uppfattas som ett grönområde med mycket stora naturvärden, ser jag inga fördelar med att stärka och befästa dess tradition som soptipp och avfallsanläggning eller att bevara minnet av deponikullarnas övertäckta miljöskandal. Det ska därtill understrykas att strandpromenaden, Lövestabadet och småbåtshamnen inte är utpekade för teknisk funktion i översiktsplanen och det är enligt planbeskrivningen "i nuläget inte klargjort hur mycket mark utanför planområdet som kan komma att påverkas vid ett genomförande av planen".

2.19. Risker, s.53

Transport av farligt gods och brand

Den framtagna riskutredningen har identifierat risker både inom planområdet som kan påverka omgivningen och omgivningens påverkan på en verksamhet inom själva planområdet. Risker som kan påverka omgivningen är bland annat hanteringen av brand- och hälsofarliga ämnen inom planområdet som vid en eventuell brand skulle kunna innebära påverkan på omgivningen.

De mest sannolika riskerna som kan påverka en verksamhet inom planområdet bedöms vara en olycka med farligt gods längs Lövstaleden, ett deponigasutsläpp från närliggande deponier samt klimat- och väderrelaterade händelser såsom översvämningar och stormar. Däremot bedöms inte hanteringen av farliga ämnen inom planområdet påverka omgivningen eftersom avstånden till kringliggande byggnader är tillräckligt stora.

Synpunkt:

Eftersom bränder i värmeverk är relativt vanliga är det anmärkningsvärt att varken brandskyddsutredning och släckvattenutredning ingår i underlagen.

Jag kräver en mycket detaljerad och grundlig utredning av vad som skulle kunna hända, inklusive alla möjliga kombinationer av händelser, och konsekvenserna av detta. Det som annars riskeras är både hälsan för oss som bor här samt dricksvattnet till mer än 2 miljoner människor.

Ras och skred

Vid ett genomförande av planen kommer anläggningar att byggas på ytorna mellan deponikullarna.

Utifrån det underlag den geotekniska studien utgår ifrån bedöms totalstabiliteten för strandlinjen söder om och utefter västra deponin förbli oförändrad mot dagens läge.

I hamnen planeras kajen grundläggas på pålar och placeras parallellt med den norra stranden med marginal till deponiområde och påträffat släntberg. Detta gör det möjligt att klara stabiliteten dels för kajen i sig och dels för att undvika störningar längs deponiområdets strandområde, där skred tidigare inträffat.

Synpunkt:

Slutsatserna från den geotekniska studien är osäkra (PM, Geofysik 7700984_2_6), då koordineringen med tomtägarna var bristfällig och varken georadar eller refraktionsseismik gav några tydliga resultat. Vidare råder stor osäkerhet kring ledningar i marken kring återvinningscentralen och freonåtervinningen (PM Geoteknik 7700985_2_6).

Då totalstabiliteten, där skred tidigare inträffat, bedöms förbli oförändrad kräver jag en utredning av stabiliteten för hela det ursprungliga planområdet, inklusive deponierna.

Översvämning

Vid större regn såsom 100-årsregn kommer ledningssystemens kapacitet att överstigas och dagvattnet avrinna ytligt (varpå lokala översvämningar i lågpunkter sannolikt kommer att bildas). Genom att byggnader och andra känsliga objekt placeras högt kan övriga ytor användas som sekundära avvattningsvägar då ledningssystemet går fullt.

Kajen är planerad att höjdsättas så att ingen avrinning får ske direkt till Mälaren från kajen. Den behöver således anläggas med en kant som hindrar vattnet och istället leder det till dammsystem väst. Vid extrema skyfall kommer detta att innebära risk för stående vatten även på kajen. När dammsystemens kapacitet överskrids, vid extrema skyfall, kommer vatten att brädda ut från dessa; från dammsystem väst direkt ut i Mälaren och från dammsystem öst åt sydost ut i Mälaren via ett befintligt vattendrag. Hur bräddning kommer att kunna ske är inte fastställt i dagsläget, antingen kan det ske ytligt eller via en anlagd bräddledning.

Synpunkt:

Ingenting nämns om risker vid översvämning eller bräddning av dagvatten. Det måste utredas.

Deponigas

Med förtätningen av markytan finns det en ökad risk att eventuell deponigas som tidigare ventilerats fritt ur marken ansamlas under byggnaden vilket kan leda till att ett gastryck byggs upp. Gasen kan också tvingas hitta nya vägar ut ur marken vilket kan leda till att den kan spridas till omgivningarna, i värsta fall på ett osäkert sätt. Det finns även en risk att gas tar sig in i byggnader, om inte rätt åtgärder vidtas.

Synpunkt:

Utred risken för brand eller explosion av deponigas och risker för Mälarens vattenkvalitet vid en eventuell katastrof.

Utred risker med markvandring av deponigas utanför planområdet, till följd av gastät kvalificerad övertäckning av planområdet.

Jag saknar den refererade deponigasutredningen, som borde ingå i underlagen.

MKB samlad bedömning

Ett genomförande av planen bedöms inte innebära någon ökad risk för någon av de fyra riskkategorierna om föreslagna åtgärder i de tre underlagsrapporterna vidtas.

Gällande de delar av planområdet som ligger under länsstyrelsens rekommenderade nivå för placering av bebyggelse kommer området att anpassas för hamnverksamhet och den planerade industrikajen konstrueras för att klara av översvämningar.

Konsekvenser vid ett genomförande av planen bedöms därför som obetydliga.

Synpunkt:

Riskbedömningen (7701091_2_6) beaktar endast vardagsrisker för normaldrift:

Jag efterlyser därför en separat katastrofutredning, då oförutsedda katastrofer kan få mycket stora konsekvenser för Stockholmsområdet som helhet (Brand- eller ras av deponikullarna ut i Mälaren, exempelvis)

2.20. Ljusförhållanden och lokalklimat, s.57

Kraftvärmeverkets högsta byggnadsdel kan få en höjd om cirka 69 meter. Därutöver medger planen en skorsten med cirka 120 meters höjd och två skorstenar om cirka 80 meters höjd. Verket är placerat så att skuggning inte drabbar någon bostadsfastighet.

Höga byggnader kan försämra vindförhållanden på marken i byggnadernas närhet. Anläggningen är dock inhägnad och inga bostäder eller allmänna platser finns i direkt anslutning varför eventuella konsekvenser av ökad vind är acceptabla.

Synpunkt:

Ökad vind anser jag är till nackdel för golfbanans driving-range.

2.21. Barnkonsekvenser, s.58

Vid val av ersättningsplats för Lövstabadet behöver staden beakta aktuella krav på exempelvis tillgänglighet och säkerhet för barn. Utformning av ersättningsplatsen innebär därför sannolikt en förbättring mot idag vilket är positivt ur ett barnperspektiv.

Att markföroreningar i området, som kan vara skadliga för barn, undersöks och omhändertas är positivt.

Synpunkt:

För att ersättningsbadet ska komma barnen i området till gagn är det en förutsättning att detta förläggs i absoluta närområdet. Dessa barnkonsekvenser är därför helt ogrundade innan ersättningsbadets placering och beskaffenhet fastställts.

Det är även barnen som kommer utsättas för mest kumulativa hälsoeffekter av att bo i närheten av värmeverkets utsläpp under sin uppväxt.

2.22. Övriga konsekvenser, s.58

Inom planområdet finns mark och byggnader som staden upplåter med arrendeavtal eller hyresavtal. Planens genomförande innebär att avtalen sägs upp. Verksamheter som kan behöva flytta inom området eller till annat område är båtsällskap, uppställningsplats för fritidsbåtar, miniracingbana, paddock, föreningslokaler, materialupplag, freonåtervinning samt återvinningscentral.

Synpunkt:

Även konsekvenser utanför planområdet måste beaktas: kolonilotter, elljusspår, golfbana, skridskoåkning, ridning och Tempeluddens utblickar.

3. Kommentarer och synpunkter till dokumentet: MKB Lövstaverket 7700866_2_6

I de bilagor jag fick från Stadsbyggnadskontoret ingick dokumentet MKB. Jag refererar här några av de viktigaste synpunkterna jag har på det dokumentet, som inte redan tagits upp med hänvisning till planbeskrivningen (*text i kursiv refererar till MKB dokumentet*).

3.1. Nollalternativ

I förlängningen medför nollalternativet att kapacitetsbrist kan uppstå i fjärrvärmenätet.

Synpunkt:

Saknas redogörelse för kapacitetssituationen i fjärrvärmenätet idag och framöver.

Jag anser att kapacitetssituationen i fjärrvärmenätet idag och framöver behöver utredas grundligt om påståendet om kapacitetsbrist ska ha någon bärighet. I denna utredning bör man även ta hänsyn till rationell och förväntad kapacitetsförbättring i fjärrvärmenätet genom exempelvis sammankoppling samt nödvändig förnyelse av fjärrvärmeledningar.

3.2. Alternativ lokalisering

De alternativ som har studerats djupare är att bygga ut/om kraftvärmeverket i Hässelby eller Igelstaverket i Södertälje, eller att bygga ett helt nytt kraftvärmeverk i Nynäshamn/Norvik, Lövsta, Energihamnen i Värtan, Hagby eller Sofielund.

Synpunkt:

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla bl.a. en sammanfattning av de överväganden som har gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes (6 kap. 11 § miljöbalken).

Jag har noterat att det saknas detaljerade utvärderingar av alternativa lokaliseringar:

- a. Hur har utvärderingen gått till?
- b. Detaljerade motiveringar, inklusive ekonomiska faktorer?

Det finns flera platser i och vid Stockholms industrihamnar/större hamnar som inte verkar

ha undersökts och Jag ifrågasätter därför slutsatserna kring de undersökta alternativen. Enligt Jag uppfattning verkar det inte ha funnits en genuin avsikt att finna ett genomförbart alternativ till Lövsta.

Man har inte heller i tillräcklig omfattning utrett alternativa metoder för att möta det påstådda behovet av fjärrvärme och el. Med hänsyn till att förbränning av importerat RDF skapar en överkapacitet för plastförbränning som inte är i linje med EU:s långsiktiga mål¹ är alternativa metoder särskilt viktiga.

Jag anser sammanfattningsvis att lokaliseringsutredningen är bristfälligt utförd och att den därför inte kan ligga till grund för ett tillståndsbeslut.

3.3. Konsekvenser vid planförslag, Konsekvenser bostäder

Under maxfall (Fall 1) beräknas riktvärdet för den ekvivalenta ljudnivån under natt (40 dBA) vid bostäder innehållas vid samtliga beräkningspunkter utom en, utan att någon som ljuddämpning antas. Den helt dominerande bullerkällan är lossning av bränsle. Riktvärdet innehålls vid samtliga beräkningspunkter om kranarna ljuddämpas med 2 dB vilket kan ske genom val av specifik utrustning, avskärning, inbyggnad av specifika ljudkällor etc.

Därmed bedöms maximala ljudnivåerna nattetid (22–06) vid bostäder under normal drift inte överstiga 55 dBA annat än möjligen vid enstaka tillfällen.

Synpunkter:

Med utgångspunkt i att Lövsta är en mycket tyst plats, speciellt nattetid, kan jag inte acceptera störande ljudnivåer vid bostäder ens vid enstaka tillfällen. Jag förutsätter därför att kranar och annan utrustning förses med ljuddämpande utrustning och/eller byggs in för att dämpa ljud.

¹ Meddelande från Kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén; en europeisk strategi för plast i en cirkulär ekonomi, {swd(2018) 16 final}

4. Miljöpolitisk synpunkt på målet med detaljplanen

Jag delar inte uppfattningen att växthusgasutsläppen från Lövstaverket är låga. Jag delar inte heller Stockholm Exergis uppfattning att man gör miljön en tjänst genom att elda med RDF.

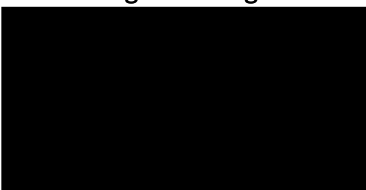
Runt 28,5 miljoner ton plastavfall produceras i EU varje år. Mindre än 30 % av detta avfall samlas in för återvinning. I EU är potentialen för återvinning av plastavfall fortfarande till stor del outnyttjad. Efterfrågan på återvunnen plast i EU uppgår bara till ca 6 procent, medan förbränningen uppgår till 39 procent. 95 procent av plastens värde förloras efter engångsanvändning.

Investeringar i ny kapacitet för plaståtervinning bromsas av låga utsikter till lönsamhet. Plastproduktion och förbränning av plastavfall genererar globalt ca 400 miljoner ton koldioxid per år. RDF är inte förnybar energi utan består tvärtom till stor del av fossilt bränsle, som har producerats i andra länder i en process som också kräver energi. Genom att bygga ett kraftvärmeverk som till stor del eldas med importerat avfall som Stockholm Exergi får betalt för, skapar man ekonomiska incitament som bromsar utvecklingen av återvinning i övriga Europa i en tid där plastproduktionen bara ökar. Därmed bidrar Sverige till att EU:s långsiktiga klimatmål inte uppnås. EU-kommissionen har lagt fram förslag på nya regler om avfallshantering. De inbegriper bl.a. mål för att undvika överkapacitet i infrastrukturen för behandling av blandat avfall som t.ex. förbränning. Enligt Jag mening skapar Lövstaverket en sådan överkapacitet för sopförbränning som inte ligger i linje med EU:s miljömål. Om man bortser från ev. framtida ekonomiska styrmedel (som är att vänta förr eller senare) är sopeldningen idag en lönsam verksamhet. Det är dessutom ett billigt sätt för länder som inte kommit så långt med återvinningen att bli av med sina sopor, och motverkar en sund industriell utveckling där soporna produceras. Även ur en miljöpolitisk synvinkel bör Stockholms stad sammanfattningsvis överväga alternativ till Lövstaverket.

5. Punkter som behöver utredas ytterligare:

1. Jag anser att det behöver göras en ny och grundlig utredning av alternativen till uppförande av ett nytt kraftvärmeverk med tillhörande energihamn i Lövsta.
2. Jag anser att det behöver göras en grundlig utredning av samtliga tänkbara konsekvenser för miljön av hur samverkan mellan planområdet och de angränsande deponierna fungerar, inklusive sjöbotten och invallning, grundvattenströmmar och Mälarens rörelser, samt hur det påverkas av bland annat vibrationer, vattenströmmar och vågor från fartyg.
3. Jag anser att det behövs en utredning av spridning av fartygsbuller.
4. Jag menar att det finns en stor risk att föroreningar från mark, även om den är täckt, kan spridas till Mälaren bland annat via de angränsande deponierna. Det måste utredas grundligt.
5. Jag efterlyser en grundlig oberoende utredning av hållbarheten med att använda RDF.
6. Det framgår inte av planen hur stora de totala växthusgasutsläppen blir. Påståendet om låga växthusgasutsläpp är därför tveksamt och bör korrigeras med korrekta siffror efter noggrann utredning.
7. Jag vill att det görs en utredning av hur man kan säkerställa att tätskikten i dagvattendammarna förblir täta och riskerna vid läckage.
8. Jag kräver att det görs en naturvetenskapligt grundad opartisk analys av miljö- och hälsokonsekvenser för utsläppen från kraftvärmeverket.
9. Jag efterlyser en mer korrekt bedömning av hur tät lastbilstrafiken förväntas bli med angivande av förväntad miljöbelastning.
10. Jag skulle också vilja ha en redovisning av miljökonsekvenserna när det blir stopp i fartygstrafiken och allt bränsle ska transporteras med lastbil.
11. Jag kräver en utredning som tar utgångspunkt i vad bränslet (RDF) kan förväntas innehålla och hur man ska kunna kontrollera det.
12. Kapacitetssituationen i fjärrvärmenätet idag och framöver behöver utredas grundligt om påståendet om kapacitetsbrist ska ha någon bärighet. I denna utredning bör man även ta hänsyn till rationell och förväntad kapacitetsförbättring i fjärrvärmenätet genom exempelvis sammankoppling samt nödvändig förnyelse av fjärrvärmeledning.
13. Jag begär en grundlig utredning av hur utsläpp från planområdet påverkar utvecklingen av Mälaren avseende ekologisk och kemisk status.
14. Den ökade båttrafiken vid ett bygge av kraftvärmeverket kan antas medföra en kontinuerlig uppgrumling av sediment, vilket även detta är allvarligt och behöver utredas ytterligare.
15. Muddring är en riskabel operation. Behöver utredas ytterligare.
16. En relevant skyfallsmodellering för dagvatten måste genomföras.
17. Jag vill också att konsekvenserna för det rörliga friluftslivet, både på land och på vatten/isen utreds ytterligare.
18. Jag vill även att påverkan på kultur-, natur- och rekreationsvärdena i Riddersviks engelska park utreds.

Med vänliga hälsningar

From: Lovsta
Sent: torstai 23. toukokuuta 2019 12.30
To: [REDACTED]
Subject: RE: synpunkter på värmeverk i Lövsta

Hej!
Tack för ditt mejl och dina synpunkter, vi hanterar dem som ett samrådsyttrande.
Vänliga hälsningar
Daniel på Stockholm Exergi

From: [REDACTED]
Sent: keskiviikko 22. toukokuuta 2019 17.42
To: Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>
Subject: synpunkter på värmeverk i Lövsta

Jag vill med detta brev lämna mina synpunkter på bygget av värmeverk i Lövsta.

Dricksvatten

Med tanke på att området är dricksvattentäckt för ett antal hundratusen av Storstockholms boende känns det mycket vågat, rent av dumdrigt att inleda en industriell verksamhet beroende av båttransporter i området. Dels för risken med själva båtarna och att de kan grundstöta (vilket inte var längesen det skedde) och orsaka utsläpp. Dels att det tänkta kajområdet, muddring eller ej, är bland de mer förorenade i Sverige och att omrörning i denna soppa under byggfas och kontinuerliga lossningar känns ytterst riskfylld, med utsläpp av gifter till ett flertal vattenverk som konsekvens.

Törs jag påminna om att senaste regeringsförklaringen (21 jan 2019) innehöll ett stycke om att "...och tillgången till dricksvatten skyddas."

Naturmiljö

Det finns inte många områden kvar i Stockholm (ens i förortererna) där man kan strosa och få en vy som inte är störd av bostäder och industriell verksamhet. Ja, det låter fortfarande i området, men där ligger inte en jättekoloss som pyser och bullrar och stör den lilla sinnesfrid man hinner uppnå under de korta promenader som vardagslivet tillåter. Många människor tar sig inte iväg hela vägen upp till Kyrkhamn och Hummelmora naturreservat. Man vill kunna gå hemifrån och inte ta bilen för en rogivande promenad.

Nu vill ni tvinga iväg folk med bil långt upp i skogen (om man inte hamnar i kö eller blir överkörd av alla de transporter ni väntas köra till och från verket för avfallshantering).

Vad blir påverkan på folkhälsan när många människor får längre till naturen? Det må va en gammal soptipp, men det är rätt vackert som det är idag utan störande kolosser och hamnar.

Säkerhet - redundans

Jag noterade att detta nya verk är tänkt att ersätta Hässelbyverket samt delar av produktionen i Värtan. Hässelbyverket för att det är gammalt och att ni vill kunna sälja ut marken till bostäder. Värtan för att en utsago kunna minska koleldning, och att en renovering av Hässelby inte täcker Värtan.

Men är det verkligen klokt att satsa större delen av värmeproduktionen på ett verk? Det är ju inte så att völden blivit tryggare och visst är det bekvämt för en terroist att sabotera bara ett verk och inte flera, för att Stockholmarna ska frysa om vintern?

Rusta Hässelbyverket för framtiden OCH bygg nytt i Värtan istället för att sanera och försöka bygga bostäder där med. Jösses - Stockholms stad slösar miljoner på att renovera gamla badhus istället för att riva och bygga nytt - Så lägg lite krut på att renovera gamla värmeverk också då. Ja, man missar skalfördelar som ett jätteverk tros ge, men ökad redundans och säkerhet kostar lite.

Rekreation

Nej, det är inte rimligt att flytta badet upp till Kyrkhamn. Det är ett planerat naturreservat långt ifrån bostadsområden och lokaltraffik. Många fler kommer att ta bilen. Till Kyrkhamn börjar det bli för långt för de tappra som fullpackade sommardagar faktiskt tar cykeln till badet. Vägen är liten och trång och tål varken ökad trafik eller klarar det säkerhetsmässigt. Jag kan inte tänka mig att ni tänkt bygga stor ny väg upp i skogen.

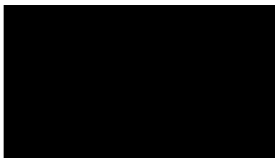
Så - ni vill helt enkelt ta ifrån Stockholmarna en bra badplats som i dagsläget ligger på rimligt avstånd från bostäder.

Och, den nya föreslagna badplatsen, har ni funderat på om den möjligen bara har sol sen eftermiddag och kväll?

Boende

Det finns flera boende i området som köpt sina bostäder för att komma ut i lantlig miljö och vill ha den natur som finns här, och många som investerat i sina koloniträdgårdar i närheten. Nu hamnar de mitt i ett industriområde, får se tvätten än svartprickigare och får utsikten från kolonier och naturpromenader förstörd. Men liten möjlighet att få tillbaka investerade slantar och kunna hitta nytt boende i lungare miljö.

Och så tänker vi på alla de nya fina bostäder man vill tränga in i Riddersvik, de som säljs med "närhet till naturområden" om högst smällande argument.

From: Lovsta
Sent: maanantai 10. kesäkuuta 2019 9.11
To: [REDACTED]
Subject: RE: Yttrande över samrådshandlingar Dnr. 2017-09500_ Lövstaverket

Hej!
Tack för ditt mejl och dina synpunkter, vi hanterar detta som ett samrådsyttrande.
Vänliga hälsningar
Daniel på Stockholm Exergi

From: [REDACTED]
Sent: sunnuntai 9. kesäkuuta 2019 13.01
To: stadsbyggnadskontoret@stockholm.se; Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>
Subject: Yttrande över samrådshandlingar Dnr. 2017-09500_ Lövstaverket

Härmed sänder jag synpunkter på samrådshandlingar Dnr 2018-09500-Lövstaverket
Jag emotsätter mig byggandet av Lövstaverket i sin helhet. Annan plats som påverkar friluftsliv och miljö mindre behöver utses.

1. Påverkan friluftsliv

Hur kan denna plats utses som som mest lämpad för att bygga ett värmekraftverk? Området innehåller badplats, småbåtshamn och används som rekreatjonsområde för tusentals boende i Hässelbyområdet och också närliggande Järfälla kommun. Området är otroligt naturskönt och ett värmekraftverk skulle ändra hela området kring Lövsta. Även om ny badplats och småbåtshamn byggs så avhjälper det inte faktum att området kommer domineras av ett värmekraftverk och bli industrialiserat.

Hela området är levande på sommaren med gående, cyklister, joggare och bilburna gäster. Både klippor, strandbad och närliggande områden används för badande, picknickar, promenader och annan rekreation. Jag har sett Lövsta som det gyllene sommarbarndomsminne som mina barn kommer ha med sig i livet. Vi och tusentals andra besöker platsen varje fin dag på somrarna. Jag tror beslutsfattarna i denna fråga inte är insatta och förstår vilken påverkan detta kraftverk kommer få för boende och miljö i området. Hur vacker och välbesökt platsen är, det är ett skändande av ett fantastisk område. Istället för att vara den natursköna plats som det är i nuläget kommer området bli industrialiserat. Byggandet av kraftverket kommer påverka livskvaliten för tusentals invånare i närområden, det är en plats som vi besöker varje dag på somrarna. Jag försöker vara saklig och inte emotionell i denna inlägga men ifall byggandet av Lövstaverket bifalles kommer det få en enorm påverkan på våra liv. Jag har varit där och badat flera gånger denna vecka med min familj, sett hur välbesökt platsen är, beundrat utsikten över vattnet, småbåtstrafiken och Färingsö på andra sidan. Tanken på att detta ska förstöras och ett kraftverk byggas ger en stor sorgkänsla. Det är för mig helt ofattbart att denna plats kan väljas.

2. Miljöaspekt och påverkan omgivande områden Mälaren

Jag var på samrådsmötet där Stockholms Exergis VD lyfte fram miljöaspekten och att transporter av bränsle behöver ske med fartyg för att detta har mindre miljöpåverkan än lastbilstransporter. Framhölls även att tågtransporter är det mest miljövänligt alternativet. Har tre frågor/synpunkter relaterat till detta:

2.1 Varför byggs verket inte på en plats längre från bebyggelse och friluftsområden och med tillgång till järnvägstransporter istället? Både transporter av sopor till verket samt bortföring av aska efter förbränning kan då ske med det mest miljövänliga alternativet tåg.

Detta blir då mest miljövänligt och får mindre påverkan på omgivning. Jag läser i underlagen att askan från förbränningen kommer transporteras bort med lastbil, i snitt en lastbil i timmen under produktionsmånaderna. Detta är många tunga lastbilstransporter som får väsentligt miljöpåverkan på Lövsta/Hässelbyområdet. Förutom miljöaspekt får lastbilstransporten en störande inverkan på trafiksituation, boende och friluftsliv (om det fortfarande kommer finnas något om verken byggs) i närliggande områden.

Varför byggs verket inte på plats där tågtransporter kan användas för till- och bortföring av bränsle och avfall?

2.2 Om fartygsstransport ändå måste vara möjligt, varför inte välja en plats längs Mälaren som är mindre nyttjad? Finns miljö av sjökust runt Mälaren som inte har bad och båtklubb mm och inte påverkar friluftsliv på samma sätt.

2.3 Varför måste verket ligga inne i Mälaren? I detta fall ganska långt inne i Mälaren. Tung fartygstrafik behöver då gå in genom Saltsjön/Östersjön och ca 2 mil in i Mälaren. Detta påverkar även sjötrafik, boende och miljö längs hela Mälarkusten från inloppet till plats för det planerade verket. Varför läggs inte verket vid Stockholms inlopp och Östersjökusten? Vad jag förstår så kommer sopor importeras från hela Europa sjövägen och i mindre utsträckning upptas sopor från närområdet. Varför kan dessa transporter då inte stoppas och hanteras redan vid Stockholms inlopp och Östersjön? Jag förstår inte val av plats och att sopor ska transporteras två mil in i Mälaren för att brännas. Jag läser att tre transporter per dag planeras, detta påverkar sjötrafik och boende väsentligt. Enligt kommentar punkt 2.1 kommer även lastbilstrafik, en per timme under produktionsmånaderna med aska, behöva köras från Lövsta ut genom Stockholm.

Jag läser i projektbeskrivningen att sammankopplingsledningar gör att energi planeras att transportera energi ända in till centrala Stockholm från Lövstaverket. Då bör det också gå att göra åt andra hållet, att verket byggs på plats vid Östersjökust eller mindre nyttjad plats längs Mälaren och att sammankopplingsledningar förser norr/västerort med energi.

3. Ekonomiska intressen får ej styra val av plats

Jag förstår att värmekraftverket kommer ge en väsentlig ekonomisk vinning för Stockholm Exergi och Stockholms kommun. Verket får ersättning för de transporter av sopor som tas emot från andra länder i Europa och kan sälja energi. Då Lövsta har valts som plats är min slutsats att byggande av verket på denna plats är det mest ekonomiska jämfört med andra alternativ. Andra aspekter, bl a de som omnämns ovan, måste tas i beaktande och inte bara ekonomiska intressen. Jag antar att bygga verket vid plats där transporter av avfall kan ske med tåg istället blir mindre ekonomisk fördelaktigt. Då verket ska användas långsiktigt och förse Stockholm med energi bör miljöaspekten vara den viktigaste frågan för val av plats. Jag ser inte hur detta fakta kan förbigås. Sjötrafik näst bäst ur miljöaspekt men det kommer även användas betydande mängd lastbilstrafik för bortföring av aska. Finns utredningar inkluderande kostnad för att bygga verket samt ekonomiska kalkyler för intäkter/drift av verk på annan plats offentliga att ta del av?

Hälsningar

The information transmitted is intended only for the person or entity to which it is addressed and may contain confidential and/or privileged material. Any review, retransmission, dissemination or other use of, or taking of any action in reliance upon, this information by persons or entities other than the intended recipient is prohibited. If you received this in error, please contact the sender and delete the material from any computer. E-mail transmission cannot be guaranteed to be secure or error-free as information could be intercepted, corrupted, lost, destroyed, arrive late or incomplete, or contain viruses. The sender therefore does not accept liability for any errors or omissions in the contents of this message, which arise as a result of e-mail transmission. Also, please note that any views or opinions presented in this email are solely those of the author and do not necessarily represent those of the company.

Stadsbyggnadskontoret
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
Endast per e-post

Stockholm Exergi
lovsta@stockholmexergi.se
Endast per e-post

Hässelby den 10 juni 2019

YTTRANDE ÖVER SAMRÅDSHANDLINGAR FÖR DETALJPLAN OCH MILJÖTILLSTÅND

Dnr 2017-09500; Lövstaverket, del av fastigheten Hässelby villastad 36:1.

Avsändare: [REDACTED]

Att ett förslag som detta överhuvudtaget presenteras är bedrövligt. I en tid då de allra flesta människor känner en stor oro för miljö och klimatförändringar. Och när man i de flesta hem försöker vidta åtgärder för att minska vår påverkan på klimatet så presenteras detta förslag. Rent krasst så känns allt förgäves, varför ska man bry sig överhuvudtaget när det planeras att "brännas" sopor i ett område som gränsar både till tätbebyggda bostadsområden och fantastiska rekreationsområden. Det ska transporteras både bränsle (sopor) och restavfall på sjö och väg.

Det är ganska uppenbart att det endast är av ekonomiska skäl som Kraftvärmeverket planeras att byggas i Lövsta eftersom marken inte går att sälja till någon annan utan att sanera området. Dessutom frigörs området vid Hässelby verket som man då ämnar att sälja för att bygga bostäder.

Om man nu måste bygga ett nytt Kraftvärmeverk så finns det betydligt lämpligare platser där byggnation som detta både skulle kunna smälta in i omgivningen och dessutom bli mer åtkomligt för transporter av bränsle och restprodukter. Utmed både E18 och E4 finns idag stora områden med industri och lagerbebyggelse, där finns även utmärkta transportvägar i form av räls och väg.

Instämmer i övrigt helt och hållet med en skrivelse gjord av #räddalövsta som bifogas nedan:

1. Sammanfattning

Sakägarna emotsätter sig planförslaget i sin helhet. Anledningen till detta är främst att det planerade verkets lokalisering innebär ett för stort intrång i naturvärden, kulturvärden, rekreation och friluftsliv i området Riddersvik-Lövsta-Kyrkhamn. Om planen realiserar kommer ett mycket populärt strandbad, Lövstabadet, att behöva läggas ned.

Det planerade verket kommer att synas milsvida omkring och skapa en industriell inramning till kulturhistoriskt värdefull miljö i Riddersvik-Lövsta-Kyrkhamn. Därtill kommer att Hässelby, i egenskap av ett delvis socialt utsatt område, är särskilt känsligt för ytterligare exploatering och industrialisering.

De alternativ som presenteras i underlaget är otillräckligt utredda och vi ifrågasätter om de är allvarligt menade. Det finns fullt möjliga lokaliseringar och alternativa utföranden i redan exploaterade och industrialiserade områden, som medför mindre intrång för miljön och människors hälsa samt ett mindre ingrepp i strandskyddet jämfört med alternativ Lövsta. Därför ska en annan plats än Lövsta väljas.

Skillnaderna i miljöeffekter mellan Lövsta och dess alternativ har inte redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen. Lövsta tycks uteslutande ha valts eftersom det saknas möjlighet att bygga bostäder där, till skillnad från i Stockholms befintliga energihamnar. Denna typ av effektivitetsvinster kan inte motivera tillstånd för miljöfarlig verksamhet, upphävande av strandskydd och dispens från vattenskyddsföreskrifter. Det är i stället miljöeffekterna som ska avgöra.

Samrådsunderlaget är så bristfälligt att det inte utgör ett fullgott beslutsunderlag. Vi begär därför att ytterligare utredningar genomförs av nedanstående brister i underlaget, vilka vi har identifierat med särskilt avseende på de risker som en lokalisering i Lövsta kan medföra med hänsyn till;

- att Lövsta ligger vid/i vattenskyddsområde nära vattentäkt och att dricksvattnet därmed riskerar att förorenas
- att Lövsta är starkt förgiftat/kontaminerat,
- att Lövstabadet kommer att läggas ned
- att Lövsta med omnejd är av stor betydelse för friluftslivet, samt
- att detaljplaneområdet delvis kolliderar med föreslaget naturreservat

Med hänsyn till ärendets komplexitet och till det starka ekonomiska intresset / partsintresset av att planen realiserar anser vi att en kompletterande utredning behöver vara opartisk och genomföras av annan än Sweco. Även om Sweco håller sig inom yrkesetiska ramar utförs utredningen på uppdrag av Stockholm Exergi och Sweco får därför antas ha ett uppdrag avseende ett förväntat resultat, nämligen en lokalisering till just Lövsta vilket påverkar hur Sweco värderar olika aspekter.

Sweco skriver exempelvis i (Naturvärdesinventering Lövstaverket 7701084_2_6) att:

”Landskapsanalysen i sin tur ska utgöra underlag för fortsatt planering. Planeringens syfte är att möjliggöra för ett kraftvärmeverk på platsen för före detta Lövstatippen i nordvästra Stockholm. Kraftvärmeverket ska ersätta Hässelby värmeverk som då läggs ner.”

Syftet med inventeringen sägs alltså vara *att möjliggöra*, inte *att utreda om* planen är möjlig.

Vi anser att den inte kan ligga till grund för ett beslut att anta detaljplan. Vi begär därför att en fullständig utredning genomförs av samtliga tänkbara konsekvenser för miljön, även med beaktande av samverkan mellan planområdet och angränsande deponi (och vidare konsekvenser vid ev. spridning från deponin), som inte borde ha lämnats utanför detaljplan från början.

Vi finner ingenting i samrådsunderlaget om hur byggperioden ska genomföras och vilka miljökonsekvenser det kommer att innebära. Det är anmärkningsvärt då bygget är planerat att ske i ett mycket känsligt område med stora potentiella miljörisker.

2. Synpunkter och kommentarer till Planbeskrivning 7701856_2_6 (Stockholms stad),

62 sidor: *(text i kursiv refererar till texten i plandokumentet)*

2.1. Plandata, s.5

Utanför planområdet finns tre sluttäckta deponikullar, (A) Norra tippen, (B) Västra tippen och (C) Östra tippen.

Synpunkt:

Vi anser att deponierna, speciellt de två som ligger på Mälarens botten men även till viss del den tredje norra tippen, inte kan lämnas utanför planområdet. Skälet är att det finns flera undersökningar och bedömningar av experter (exempelvis Ingemar Cato/SGU) som indikerar att det finns stor risk att deponierna kan påverkas av bland annat den ökade fartygstrafiken i omedelbar närhet till deponierna. Vi anser därför att det behöver göras en grundlig utredning av hur deponierna, men också sjöbotten och invallning, kan komma att påverkas av bland annat vibrationer, vattenströmmar och vågor från fartyg.

Tidiga förslag till planområde omfattade även deponihögarna i direkt anslutning till anvisad mark för kraftvärmeverket. Nu har stadsbyggnadskontoret anpassat området och gett det en oregelbunden form för att dra gränsen precis längs deponiområdet. Både Stockholm Exergi och stadsbyggnadskontoret hänvisar till att de därmed inte behöver redogöra för risker för spridning från deponin, varken från direkt påverkan från anläggningen eller från fartygstransporternas påverkan på strandlinjen/deponihögarna.

Enligt den vägledning som togs fram av Länsstyrelserna 2017 behöver kommunen dock undersöka även föroreningar utanför området om det finns risk för spridning och påverkan på människors hälsa. Sedimenten är kraftigt förorenade och det finns risk för ras och skred från deponin som vilar på ett instabilt lerlager Se länk till SGU-rapport 2012:

http://miljobarometern.stockholm.se/content/docs/vp/mal/SGU_2012_sedimentrapport_Lovsta.pdf som av något skäl inte är en del av samrådshandlingarna.

Enligt Statens Geotekniska Institutets sida om förorenade områden och planering får kommunen inte överlåta ansvaret för att undersöka och utreda till någon annan, till exempel en exploatör. Så tycks ha skett i detta fall.

Det finns inga uppgifter om hur klimatförändringar kan komma att påverka deponihögarna i framtiden. Enligt Naturvårdsverkets handlingsplan för klimatanpassning kan klimatförändringar komma att påverka och öka risken för spridning från bland annat deponier. Det gäller till exempel föroreningarnas toxicitet, rörlighet och spridning. De pekar också ut risken för ökade slamströmmar som riskerar att påverka vattentäkter negativt. Vid bedömning av miljö- och hälsorisker för förorenade områden samt behovet av

saneringsåtgärder betonar de vikten av att ta hänsyn till geotekniska förhållanden och klimatförändringen och dess effekter (Miljösamverkan Sverige 2018).

2.2. Översiktsplan, s. 6

I översiktsplanen för Stockholm är Lövstaområdet reserverat för teknisk försörjning. Området runt om är utpekade som natur och ett område med ny bebyggelse i Riddersvik finns med. För Kyrkhamn lyfts pågående reservatsbildning fram och för Lövstabadet nämns goda förutsättningar att utvecklas för rekreation.

Synpunkt

Det bör anmärkas att planområdet numera inkluderar även områden som inte är utpekade som reservat för teknisk försörjning, nämligen Lövstabadet och småbåtshamnen.

Energiplan för Stockholm, s.6

Avsikten är att använda biobränslen och utsorterade fasta bränslen i det nya kraftvärmeverket i Lövsta, vilket tillsammans med sjötransport är miljömässigt och ekonomiskt fördelaktigt.

Synpunkt:

Vi anser att det inte finns några klara belegg för att RDF-bränslet och sjötransporter är miljömässigt fördelaktiga med hänsyn till lokaliseringen till Lövsta. RDF innebär stora lokala utsläpp av CO₂ och andra växthusgaser samt långa transporter med miljöfarlig aska till deponier, bland annat till Norge, för att slutförvaras i till exempel nerlagda gruvor. RDF kan även innehålla stora mängder plast, vilket är ett fossilt material och hellre borde återvinnas. Sjötransporterna i direkt anslutning till det kraftigt förorenade området i Lövsta innebär en stor risk för dricksvattentäkten. Vi efterlyser därför en grundlig oberoende utredning av miljömässigheten med att använda RDF samt fartygstransporter i nära anslutning till deponierna i Lövsta.

2.3. Riksintressen, s.7

Riksdagen har angett Mälaren med öar och strandområden som riksintresse för det rörliga friluftslivet.

Synpunkt:

Mälaren med öar och strandområden (inklusive Lövsta) är definierat som riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 2 § miljöbalken. Där ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Det planerade kraftvärmeverket skulle kraftigt påverka det rörliga friluftslivet i området.

Utöver de rekreativa värden inom planområdet som direkt försvinner, såsom Lövstabadet, beaktar planförslaget därtill överhuvudtaget inte konsekvenserna för;

- a) skridskoåkning och plogning av Lövstafjärden vintertid.
- b) stallet och Riddersviks Fältrittklubb. Med mer än en långtradare i timmen längs Lövstavägen och det bullrande transportbandet vid och över strandpromenaden kommer det att bli mycket svårt att nå ridvägarna i området.

2.4. Geotekniska förhållanden/Markförhållanden, s.10

De östra och västra delarna av deponiområdet är anlagda på sjöbotten och omgärdas mot Mälaren av sprängstensbankar med syfte att öka utfyllnadens stabilitet. Lokalt stupar berget brant mot sydväst (lutning 1:3) ut mot Lövstafjärden.

Synpunkt:

Det är obegripligt och oansvarigt att lägga de två deponierna, som är anlagda på sjöbotten,

utanför planområdet för att därigenom undgå att utreda konsekvenser vid ett anläggande av ett stort kraftvärmeverk i samma fysiska område. Deponierna ligger till största delen under vatten och då sprängstensbankarna (enligt PM Föreordnad mark och hydrogeologi 7700979_2_6) släpper igenom vatten så kan Mälarens vatten fritt strömma ut och in i deponierna. Det kan innebära att föroreningar och slam kan passera ut i Mälaren vid störningar utifrån. Detta innebär en stor risk för dricksvattentäkten och måste utredas grundligt innan ett godkännande av detaljplanen kan ges.

2.5. Geotekniska förhållanden/Ras/skred, s.11

Skred har förekommit längs strandkanten. På 1970-talet rasade en del av deponierna ut i Mälaren. Strandlinjen har delvis förstärkts med en sprängstensvall men delar av strandkanten kan fortsatt vara instabil då vallen inte täcker hela stranden.

Synpunkt:

Undersökningarna som utfördes av SGU 2012 visade på stora risker för skred från invallningen av deponierna. I övrigt se punkten 2.4 ovan.

Under samrådsmötet (15/5-2019) berättade en boende på Färingsö att han redan i dag känner kraftiga vibrationer i sin fastighet från mindre båtar, långt innan de varken syns eller hörs. Fastigheten vilar på glaciallera, d.v.s samma grundbetingelser som återfinns i anslutning till deponierna.

2.6. Hydrologiska förhållanden/Miljö kvalitetsnormer för vatten, s.12

Planområdet ingår i del av vattenförekomsten Mälaren-Görväln (SE659044-160864). Enligt VISS i januari 2019 uppnår Mälaren-Görväln sammantaget god ekologisk status. Dock uppnås inte god kemisk status för vattenförekomsten då klassningen av prioriterade ämnen och andra ämnen av betydelse överskrider gränsvärdet för god status. Miljö kvalitetsnormen är att uppnå god ekologisk och kemisk status till 2021 med undantag för tidsfrist till 2027 för kadmium, bly, antracen och tributyltenn då det inte bedöms möjligt att förbättra statusen trots åtgärder till år 2021.

Synpunkt:

Länsstyrelsen i Stockholms län har meddelat skyddsföreskrifter för Östra Mälarens vattenskyddsområde som omfattar detaljplaneområdet. Här anges i § 1 att nya verksamheter som innebär risk för vattenförorening inte får anläggas. I 7§ anges också att nya energianläggningar inte får anläggas om det finns risk för vattenförorening. Med anledning av den ökade spridningsrisken genom att anläggningen gränsar direkt till ett mycket förorenat område borde det därmed ställas höga krav på att visa att markanvändningen så som planförslaget redovisar inte innebär risk för vattenförorening, både från verksamheten och dennes påverkan på de direkt angränsande deponihögarna.

Miljö kvalitetsnormer för ytvatten har genom den tidigare "Weser-domen" inneburit stränga krav på verksamheter som orsakar spridning av vissa ämnen till vattenförekomster. Med anledning av detta bör det säkerställas innan detaljplanen kan antas att det inte finns risk för påverkan på MKN ytvatten genom den planerade markanvändningen. Det finns ingen redovisning av att detta har gjorts. Även om föroreningarna ligger i sediment i strandkanten

och deponihögar som lämnats utanför planområdet kan anläggandet och driften av kraftvärmeverket som planen tillåter antas medföra ökad risk för förorenings-spridning.

Perfluorerade ämnen (PFAS) har påträffats i lakvatten från deponier på flera platser i landet. Ämnena bryts inte ned naturligt och de har redan påvisats i förhöjda halter i ytvatten och dricksvatten på många platser i landet. EU:s kemikaliemyndighet ECHA utreder för närvarande flera av dessa ämnen och de indikationer som kommit fram är att ämnena är farligare än man tidigare trott och att det tolerabla dagliga intaget kommer att sänkas. MKN för PFOS (ett av PFAS-ämnena) är mycket lågt satt och överskrids på många platser i länet. I den senaste vägledningen från Naturvårdsverket behöver de 11 vanligaste perfluorerade ämnena (PFAS11) ingå i utredningar i väntan på ytterligare riktvärden. Utifrån miljöbalkens försiktighetsprincip bör det därmed vara motiverat att det innan planen antas utsluts att PFAS11 förekommer i deponi och sediment och får ökad spridning till Mälaren genom exploateringen i området.

Utsläpp av processvatten från det planerade kraftvärmeverket inom planområdet planeras att släppas till Ulvsundasjön eller Strömmen.

Synpunkt:

Det saknas detaljer om hur ledningen för rökgaskondensatet ska dras och det sägs inget om eventuella konsekvenser och risker

2.7. Störningar och risker/Förorenad mark, s.16-17

Deponiområdet utgörs i huvudsak av tre sluttäckta delar; norra, västra och östra deponin. Den östra och norra deponin sluttäcktes mellan åren 2007 och 2010. Dessa har sluttäckts enligt deponiförordningen (2001:512). Den västra tippen sluttäcktes under den senare hälften av 1990-talet men det är okänt på vilket sätt sluttäckningen utfördes.

Synpunkt:

Västra och östra deponierna anges vara "sluttäckta" enligt deponiförordningen (2001:512), men vad vi kan se så tar den förordningen inte hänsyn till deponier som ligger under vatten. De här två deponierna låter vatten från Mälaren passera in och ut med varierande nivå och yttre påverkan. Det är i dagsläget inte heller känt hur den västra deponin sluttäcktes (PM Förorenad mark och hydrogeologi 7700979_2_6). Det måste därför utredas om de här deponierna kan anses vara tillfredsställande säkrade så att det är säkert för till exempel allmänheten att få tillträde.

Deponigasmätningar har utförts. Mätningarna visar att metan finns i marken i delar av området som avses att bebyggas. Riskbedömningen har visat att det finns ett behov av riskreduktion både avseende människors hälsa och avseende markmiljö inom delar av anläggningsområdet.

Synpunkt:

Vi noterar att västra, östra och norra deponin inte ingår i Anläggningsområdet och att inget deponigasningssystem finns installerat i de sluttäckta deponierna. Vi anser emellertid att detaljplanen måste omfatta även deponierna då de sannolikt kommer att påverka riskerna för hela verksamheten. Vi kräver därför en oberoende grundlig utredning av riskerna för människors hälsa och säkerhet utanför anläggningsområdet i förbindelse med deponierna och hur de riskerar att påverka Mälaren miljömässigt.

2.8. Ny bebyggelse, s.20

Ett gestaltungsprogram har tagits fram för att beskriva hur anläggningen placeras i och förhåller sig till landskapet och hur verket kan gestaltas för upplevelser på långt och nära håll. Programmet bygger på en vision om att låta den nya anläggningen smälta samman med omgivningen och låta byggnadsvolymerna spela med det omslutande, böljande landskapet. Med hjälp av de sluttäckta deponikullarna och landskapets övriga förutsättningar bör de tillkommande byggnaderna placeras så de döljs så mycket som möjligt av mark och skog.

Synpunkt:

Programmet och planen verkar enbart syfta till att minska Lövstaverkets visuella avtryck från strandpromenaden och vattensidan, vilket därmed förstärker det från Villastaden, i synnerhet för boende i de nordvästligaste delarna. Kompletterande visualiseringar av Lövstaverket sett från Lingonrisgränd och Bergmyntegränd m.fl särskilt utsatta adresser krävs för att få en uppfattning om hur verket kommer upplevas av de boende i området och hur villaområdets attraktions- och marknadsvärde kan komma att försämrats.

Även Kolonilotterna och Broplatsen i föreslagna bostäderna på Riddersviks f.d trädskola cirka 200 meter från planområdet, som *"markerar slutet på den byggda staden, en övergång mot kulturlandskapet"* (Stadsbyggnadsprogram för Riddersvik, Dnr 2013-11692) är platser som verket bör visualiseras från.

Planen medger en högre byggnad eller byggnadsdel i områdets nordöstra del. Den tillåts var (sic) upp till +82,0 meter över nollplanet (motsvarar cirka 69 meter över marken).

Synpunkt:

Det råder oklarheter om pannbyggnadens absoluta höjd. MKB:n hävdar att *"Markytan inom den nordöstra del (sic) av egenskapsområdena kommer att sänkas vid uppförande av kraftvärmeverket"* medan PM Massbalans (7700997_2_6) tvärtom säger att östra anläggningens nivå sätts till +13,5 meter för att *"minimera påverkan på befintliga deponier"*.

Säkerställ att korrekt markhöjning är inkluderad i visualiseringsbilderna i underlagen.

Utan markhöjning skulle den effektiva byggnadshöjden för omgivningen kunna reduceras nästan 20 procent och med marksänkning skulle den kunna reduceras ytterligare.

Om deponierna togs med i planområdet skulle en anläggning med betydligt mindre avtryck

på omgivningen kunna möjliggöras. Vidare skulle energihamnen kunna förläggas utanför deponikullarna enligt ursprungsförslaget, och därmed bevara bad och småbåtshamn.

2.9. Biltrafik, s.28

Transporter till och från kraftvärmeverket kommer att ske med båt och lastbil. I händelse av haveri då bränsletransport inte kan ske med båt måste frakt ske med lastbil istället. I genomsnitt beräknas varje båtlast ta 2 500 ton bränsle, en lastbil kan frakta upp till 40 ton. För att ersätta en båtlast krävs därmed 63 lastbilar. I normalfall handlar kraftvärmeverkets transportbehov om i genomsnitt en lastbil i timmen.

Synpunkt:

Lövstavägen har tidigare blivit oframkomlig vid extrem issituation, som nämns som exempel på när båttransporter kan behöva ersättas med lastbilar (Externbullenutredning 7700959_2_6). Att lastbilstrafik ska kunna ersätta båttrafik under sådana betingelser ter sig därför som en otillförlitlig alternativlösning.

Lövstavägen har höga trafikflöden vardagar klockan 07-08 och 16-18. Det är därför lämpligt att undvika transporter till och från kraftvärmeanläggningen under de mest belastade perioderna. Under dygnets övriga timmar bedöms Lövstavägen ha tillräcklig kapacitet för att hantera tillkommande trafik för samtliga beräknade transportbehov. Med tillkommande trafik avses både trafik till kraftvärmeverket och ökad trafik till följd av planerade bostäder i Riddersvik.

Synpunkt:

Slutsatsen att "Lövstavägen bedöms ha tillräcklig kapacitet" (Trafikutredningen 7701131_2_6) refererar till rapporter från 2013 och 2015. Då Hässelby är ett expansivt område, både avseende bostadsbebyggelse, men även med anledning av bygget av Förbifart Stockholm, krävs en aktuell trafikutredning för trafiken längs hela Lövstavägen och dess anslutningsvägar.

Konsekvenser för- och av bostadsområdet i Riddersvik (Dnr 2013-11692) behöver klargöras: Exempelvis resulterar föreslagen placering av Rondellen vid Blomsterkungsvägen i en kraftig krök med eventuellt skymd sikt mot den tunga trafiken från Lövsta.

2.10. Naturmiljö, MKB – Samlad bedömning, s.32

Gällande påverkan på strandskyddet bedöms ett genomförande av planen ge upphov till negativa konsekvenser för naturmiljön samtidigt som det allmänna kommer att få fördelar i och med att försörjning av värme och elektricitet med låga växthusgasutsläpp säkerställs.

Synpunkt:

Det framgår inte av planen hur stora de totala växthusgasutsläppen blir. Påståendet om låga växthusgasutsläpp är därför tveksamt och bör korrigeras med korrekta siffror efter noggrann utredning. Deponigasen metan är dessutom en betydligt mera potent växthusgas

än CO₂, varför deponikullarnas inverkan och konsekvenser av att inte åtgärda dessa bör beaktas i utredningen.

Sammantaget bidrar planförslaget negativt till uppsatta mål och medföra små till måttligt negativa konsekvenser på naturmiljön och ekosystemtjänster då grova träd och särskilt skyddsvärda träd kommer att tas ned. Även rödlistade och skyddade arter, utpekade naturvärdesobjekt, områdets funktion som habitatnätverk och spridningsvägar och ESBO-område riskerar att påverkas negativt vid ett genomförande av planen.

Synpunkt:

Planområdet för värmeverket och nya återvinningsanläggningen inkräktar direkt på 6 av 18 identifierade naturvärdesobjekt (Naturvärdesinventering Lövstaverket 7701084_2_6), varav fyra bedömts ha påtagligt naturvärde. Vidare inkräktar planområdet för energihamnen direkt på ytterligare 2 områden med påtagligt naturvärde.

Naturvärdesinventeringen har genomförts under delar av säsongen, varför tolkningen av områdets växter är bristfällig. Det återstår också att mäta in värdefulla träd med högre noggrannhet och att genomföra fladdermus- och groddjursinventering.

Mot bakgrund av dessa brister och risken för mycket stora konsekvenser för områdets biologiska mångfald, kan någon samlad bedömning om konsekvenser på naturmiljön och ekosystemtjänster inte göras. Slutsatsen om små till måttligt negativa konsekvenser är därmed ogrundad.

2.11. Vattenmiljö, s.33-37

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Planförslaget bedöms inte påverka möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten eftersom näringsämnen eller förorenande ämnen inte tillförs Mälaren-Görväln. Dagvatten ska hanteras så att markföroreningar inte sprids till omgivningen.

Synpunkt:

Redovisning saknas för hur utsläpp från planområdet påverkar utvecklingen av statusen i Mälaren, exempelvis genom kumulativa effekter.

Redovisning saknas även av hur mycket fartygstransporterna kommer att påverka miljön i Mälaren med sina utsläpp.

Dagvatten

Dammarna måste utformas täta på grund av föroreningarna i marken och dagvattendammarna på kajområdet behöver anläggas med hänsyn till vattennivån i Mälaren.

Synpunkt:

Det saknas en redovisning av konsekvenserna vid ett läckage i dammarnas tätskikt. Vi vill att det görs en utredning av hur man kan säkerställa att tätskikten förblir täta och riskerna vid läckage.

Spridningen av förorenat dagvatten har simulerats. Resultaten pekar på en kraftig utspädning av dagvatten i recipienten. Skälet till den snabba utspädningen är att dagvattenflödet är litet i förhållande till den vattenvolym som dagvattnet släpps till. De halter som kan förväntas i vattenmassan blir så låga att de inte bedöms innebära någon påverkan på de kvalitetsfaktorer som har betydelse för ekologisk och kemisk status.

Synpunkt:

Kajområdet som ligger i vattenskyddsområdets primära skyddszon "beräknas vara det område som ger störst föroreningspåverkan" (PM Dagvatten 7700969_2_6). Därför förutsätts "regelbunden och god städning av området" och att "anläggningen sköts på ett bra sätt".

Det är anmärkningsvärt att MKN för Mälarens vatten ska bero på vaga rekommendationer och personalens efterlevande av rutiner. Med anledning av de stora osäkerheterna kan därmed inte negativ påverkan på kvalitetsfaktorer för ekologisk och kemisk status uteslutas.

Gällande påverkan och konsekvenserna för vattenskyddsområdet visar resultatet av genomförda beräkningar att utspädningen vid Görväln och Lovön är minst 100 000 ggr. Av det skälet kommer de ämnen som sprids från dagvattenutloppet vara försumbart små varför ingen påverkan på dricksvattenintagen bedöms föreligga.

Synpunkt:

Den totala mängden föroreningar måste beaktas och vi kan inte heller se att man har tagit hänsyn till kumulativa effekter av de olika typer av utsläpp som kommer att ske till recipienten Mälaren.

Kylvatten (processvatten)

Utsläppet av tempererat processvatten bedöms inte påverka råvattenintagen vid Görväln och Lovö. Temperaturen underskrider gällande gränsvärde och bedöms inte ge någon negativ påverkan på fisk.

Synpunkt:

Övrig biotopisk påverkan och andra effekter från varmvattenutsläpp, med anledning av områdets höga föroreningsbelastning måste också utredas.

Limnisk naturmiljö

I samband med arbeten på botten kan uppgrumling av sediment ske vilket kan spridas till omkringliggande områden med högre naturvärden.

Synpunkt:

Med hänvisning till att området är starkt förorenat är det ytterst allvarligt med uppgrumling av sediment, och slutsatserna om planens påverkan på miljön är därmed felaktiga. Vi anser att inga arbeten som riskerar att sprida sediment till Mälaren får tillåtas.

Vidare kan den ökade båttrafiken vid ett bygge av kraftvärmeverket antas medföra en kontinuerlig uppgrumling av sediment, vilket även detta är allvarligt och behöver utredas ytterligare.

Fysisk påverkan

Strandlinjen och bottenmiljön kommer att förändras något i och med att energihamnen anläggs. Bland annat kommer erosionsskydd att läggas ut i strandlinjen och sanering av botten genom muddring kommer ske ut till cirka 20 meters djup.

Synpunkt:

Vi ifrågasätter att det är tillräckliga åtgärder för att säkra att inte Mälaren kan bli påverkad negativt. Bland annat riskerar nya sediment att tillföras botten från de intilliggande bottarna och deponierna. Muddring är i sig en riskabel operation som behöver utredas ytterligare.

Med tanke på sjöbottens branta sluttning ifrågasätter vi också om muddring till 20 meters djup, d.v.s. bara närmast strandkanten, i så fall kan anses tillräckligt.

Strandskydd

Vid arbeten i vattenmiljön inom småbåtshamnensområde bedöms djur- och växtlivet i vattnet inte att påverkas negativt i någon större utsträckning mot bakgrund av nuvarande verksamhet och befintliga bottenförhållanden.

Synpunkt:

Då "den branta sluttningen på botten gör området svårt att filma" och "området förefaller svårt att provta med bottenhuggare" (Naturvärdesinventering i Mälaren 7701045_2_6) och inventering endast är utförd utanför det föreslagna hamnområdet, kan inga säkra slutsatser och bedömningar om djur- och växtlivets påverkan göras.

MKB – Samlad bedömning

Vid ett genomförande av planen kommer dagvatten och kylvatten att släppas ut från verksamheter inom planområdet.

Dock har inte skyfallsmodellen kunnat användas i aktuell utredning.

Sammantaget bedöms ett genomförande av planen medföra obetydliga till små positiva konsekvenser på vattenmiljön.

Synpunkt:

Vi anser att slutsatsen "obetydliga till små positiva konsekvenser" inte kan sägas vara

korrekt utan att bland annat en skyfallsutredning är genomförd. Dessutom har vi inte kunnat ta del av den refererade släckvattenutredningen, då den inte ingår i underlagen.

Dagvatten: Det har inte kunnat bekräftas att befintliga oljeavskiljare sköts som de ska i dagsläget varför det finns en risk att dagens föroreningsbelastning är högre än vad beräkningarna visar.

Synpunkt:

Verifiera funktion av oljeavskiljare.

2.12. **Rekreation, s.37-39**

Strandskydd

Kontoret anser att ett upphävande av strandskyddet är motiverat utifrån det tredje av de särskilda skäl som anges i miljöbalken 7 kap. 18 c §: Strandskyddet inom ett område får endast upphävas om området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området.

Den del av anläggningen som berörs av strandskyddet utgörs av en hamn som krävs för transport av bränsle vilket är nödvändigt för kraftvärmeverkets drift. Alternativa placeringar av kajen har utretts men dessa har avfärdats på grund av att strandlinjen där är instabil och medför risker, vilket beskrivs i MKB.

Synpunkt:

Med "anläggning" i den mening som avses i ovan angiven lagtext ska förstås såväl kraftvärmeverket som dess tillhörande transportband och energihamn ingå.

Stadsbyggnadskontoret och Stockholm Exergi har inte tillräckligt utrett om behovet av säkra tillgång och distribution av energi kan tillgodoses utanför området, exempelvis vid någon av Stockholms befintliga hamnar eller i anslutning till järnväg.

Bestämmelser om krav på alternativbeskrivning i MKB finns även i miljöbalken och i miljöbedömningsförordningen. Enligt 6 kap. 35 § 2 miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla uppgifter om alternativa lösningar för verksamheten eller åtgärden. Uppgifter om alternativa platser med en motivering till den valda lokaliseringen behövs för att lokaliseringsbestämmelsen i 2 kap. 6 § miljöbalken ska vara uppfylld. Av 17 § miljöbedömningsförordningen framgår att miljökonsekvensbeskrivningens innehåll ska avse uppgifter om

1. möjliga alternativa utformningar och skälen för den valda utformningen med hänsyn till miljöeffekter,
2. möjliga alternativa platser och skälen för valet av plats med hänsyn till skillnader i miljöeffekterna mellan den valda platsen och alternativen,
3. undersökta möjliga alternativ i fråga om teknik, storlek, omfattning, skyddsåtgärder, begränsningar, försiktighetsmått och andra relevanta aspekter och skälen för de val man som gjorts med hänsyn till miljöeffekter och

4. en redovisning av alternativa sätt att nå samma syfte, om länsstyrelsen under samrådet har begärt att miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla en sådan redovisning.

Det är alltså enbart skillnader i miljöeffekter som ska utredas mellan de olika platserna enligt miljöbalken. Ekonomiska aspekter och möjlighet till framtida bostadsförsörjning ska alltså inte vägas in. Lövsta tycks dock uteslutande ha valts eftersom det p.g.a. kraftiga föroreningar saknas möjlighet att bygga bostäder där, till skillnad från i Stockholms befintliga energihamnar. Denna typ av effektivitetsvinster kan inte motivera tillstånd för miljöfarlig verksamhet, upphävande av strandskydd och dispens från vattenskyddsföreskrifter.

MKB – Samlad bedömning

Närhet till andra badplatser bedöms till viss del kompensera förlusten av aktuell badplats.

Synpunkt:

Med anledning av områdets kraftiga utbyggnad och befolkningsökning och det stora besöksstrycket Lövstabadet har, anser vi att det kommer krävas flera badplatser i närområdet än i dag.

Parkplanen för stadsdelen Hässelby-Vällingby (Stockholms stad, 2015) anger att det inom 1000 meter ska finnas möjlighet till bad och båtliv, vilket vi inte ser kommer kunna uppfyllas vid genomförande av detaljplaneförslaget.

Planens genomförande kommer att innebära en upplevelsemässig förändring från rekreationsområde till mer industripräglad område, dock finns strandpromenaden kvar och det kommer fortfarande vara möjligt att röra sig fritt över deponikullarna. Ur ett mer regionalt perspektiv bedöms åtgärden medföra måttliga negativa konsekvenser.

Synpunkt:

Utöver att de rekreativa värdena från Lövstabadet, båtklubben och RC-banan helt försvinner och möjligheter till ridning och skridskoåkning inskränks, sträcker sig planens negativa konsekvenser långt utanför planområdet. Exempelvis försämras de rekreativa värdena för Tempeludden och Riddersviks Engelska park, genom att störa utblickarna och vattenkontakten därifrån och för Kyrkhamn med ökat buller och närheten till industrihamnen.

Planen påverkar även vyn och upplevelsen av golfbanan, Lövsta Koloniträdgårdsförenings kolonilotter och det nyanlagda elljusspåret. Att förlägga en omfattande industrianläggning mellan bebyggelsen och landsbygden förändrar hela områdets karaktär av semiurban zon, med successiv övergång mellan stad och landsbygd.

2.13. Buller, s.40-45

MKB – Samlad bedömning

Vid ett genomförande av planen kommer det tillkommande bullret från det planerade

kraftvärmeverket sannolikt att öka bullernivåerna i planens närområde.

Trafikbullret bedöms vid ett genomförande av planen vara i paritet med nulägesituationen och bedöms inte försvåra utbyggnad av bostäder vid Riddersvik.

Sammanfattningsvis bedöms konsekvenserna vid ett genomförande av planen som små med risk för måttligt negativa mot bakgrund av att gällande riktvärden för rekreationsområdet kan överskridas.

Synpunkt:

Med anledning av närområdets höga natur- och kulturmiljövärden som utgör en rekreativ målpunkt för hela Stockholmsområdet där Kyrkhamn utsetts till ett av stadens tystaste områden, är det inte relevant att enbart förhålla sig till Naturvårdsverkets allmänna riktlinjer för bullerspridning till ett friluftsområde. En ekvivalent ljudnivå under 40 dBA vardagar dagtid med enstaka högre momentanvärden gör det sannolikt inte till ett av Stockholms tystaste områden längre.

Exempelvis anges den beräknade ljudnivån (Externbullerutredning 7700959_2_6) vid "Vattenvyn vid vägen" till 25 dB om ingen lossning pågår i hamnen, men till 49 dB om tre lossningskranar används: 24 dB skillnad mot nollalternativet inga kranar.

Utredning av spridning av fartygsbuller till bostäder i Hässelby villastad vid transport till och från energihamnen tycks överhuvudtaget saknas, då fartygen antas vara anslutna till landström i bullerutredningen.

2.14. Utsläpp till luft, lukt, s.45-46

Vid förbränningen i kraftvärmeverket kommer stoft att släppas ut. Stoft är ett begrepp som avser partiklar som kan hålla sig svävande fritt i luften. Partikelstorleken för stoft definieras generellt som störst till cirka 100 µm (mikrometer). Moderna förbränningsanläggningar med partikelavskiljning tar till huvuddelen bort partiklar (till utomhusluft) som är större än cirka 2,5 µm.

Synpunkt:

Enligt ett inlägg av Professor Alexander Lyubartsev vid Stockholms Universitet så har vi förstått att stoft består av partiklar av olika storlek och kemisk sammansättning. Även om större partiklar kan avskiljas, så släpps mindre partiklar < 2.5 µm ut. Och just dessa partiklar, som brukar kallas nanopartiklar, utgör de största hälsoriskerna. Det gäller speciellt för dem som bor i närheten och exponeras kontinuerligt. Enligt flera undersökningar kan diverse nanopartiklar inklusive kolnanorör bildas, som kan vara cancerogena vid kontinuerlig exponering. Vid förbränning av avfallsbaserat bränsle (sopor) kan man förvänta betydligt större andel av partiklar som innehåller inte bara kol men också en okontrollerad mängd av andra ämnen. För att göra några slutsatser om innehåll av arsenik, bly, kadmium, måste man veta hur mycket av dessa ämnen som finns i det "återvunna bränslet". Kan man verkligen garantera att ingen av dessa ämnen hamnar i soporna som förbränns och sedan

släpps ut i luften som mikropartiklar?

Vi kräver därför att det görs en naturvetenskapligt grundad opartisk analys av miljö- och hälsokonsekvenser för utsläppen från kraftvärmeverket.

Lastbilstransporternas utsläpp till luft har beräknats utifrån ett normalbehov av cirka 16 lastbilar per dygn (5 560 stycken/år). Bidraget av luftföroreningar från lastbilstrafiken bedöms vara försumbar med avseende på påverkan på miljö kvalitetsnormerna och miljö kvalitetsmålen

Synpunkt:

Det verkar finnas olika uppgifter om hur många stora lastbilar med släp som ska trafikera Lövstavägen vid en normal drift av kraftvärmeverket. Enligt uppgifter vi fått från Stockholm Exergi så kommer verket vara avställt under tre månader varje sommar, på grund av låg belastning och underhåll. Vi efterlyser en mer korrekt bedömning av hur tät lastbilstrafiken förväntas bli med angivande av förväntad miljöbelastning.

Vi skulle också vilja ha en redovisning av miljökonsekvenserna när det blir stopp i fartygstrafiken och allt bränsle ska transporteras med lastbil.

Det bedöms inte uppstå några problem med lukt från anläggningen eftersom det bränsle som används inte luktar.

Synpunkt:

Påståendet om att bränslet som ska användas (RDF) inte luktar är mycket märkligt. Det finns ett stort antal rapporter om klagomål på lukt i förbindelse med hantering av RDF både från Sverige och andra länder. Även det tidigare samrådsunderlaget för avgränsningssamrådet talar om åtgärder för att minimera spridning av lukt. Vi kräver därför en utredning som tar utgångspunkt i vad bränslet (RDF) kan förväntas innehålla och hur man ska kunna kontrollera det.

I Bullerutredningen (7700959_2_6) beräknas det på ett dygn hanteras 200 trasiga RDF-balar: Utöver risken för lukt måste därför även frågan om skadedjur beaktas.

MKB – Samlad bedömning

Sammanfattningsvis bedöms konsekvenserna vid ett genomförande av planen som obetydliga mot bakgrund av att tillkommande halter och deposition av luftföroreningar är låga och att gällande nivåer för miljö kvalitetsnormer, miljömål och kritisk belastning innehålls.

Synpunkt:

Spridnings och depositionsberäkningarna (7701126_2_6) redovisar högst depositioner för alla undersökta utsläppsämnen över Riddersviks natur och boende i Hässelby Villastad. Även om gränsvärden och miljö kvalitetsnormer klaras innebär det odiskutabelt en försämring jämfört med nollalternativet. De kumulativa effekterna i närområdet måste också utredas.

Det redovisas heller ingenstans hur utsläppsövervakningen kommer att ske.

2.15. **Spridn. av föroreningar från mark, grundvatten. & sediment, s.46-49**

Kvalificerad övertäckning används främst för att reducera utlakning och transport av föroreningar till recipienten och en sådan lösning skulle väsentligt reducera urlakning från den omättade zonen till grundvatten.

Synpunkt:

Eftersom omfattningen av lakvattensspridning från deponikullarna till Mälaren inte är känd och sannolikt dominerar utlakningen till recipienten från området kan den långsiktiga konsekvensen mycket väl bli en försämring, om genomförande av planen försvårar eller omöjliggör nödvändiga framtida saneringsåtgärder av deponiområdet.

Vi menar att det finns en stor risk att föroreningar från mark, även om den är täckt, kan spridas till Mälaren bland annat via de angränsande deponierna. Det måste utredas grundligt.

Energihamnen, egenskapsområde E i figuren ovan, har inte ingått i föreliggande riskbedömning eftersom resultat från provtagning inväntas. En första analys av typ av föroreningar och fördelning av föroreningar i egenskapsområde E visar att schaktning i kombination med in-situ behandling skulle kunna användas som en saneringsåtgärd här.

Synpunkt:

Det är allvarligt att energihamnen inte ingår i riskbedömningen då den ligger i vattenskyddsområdets primära skyddszon.

MKB – Samlad bedömning

Under förutsättning att efterbehandling av området genomförs i enlighet med rekommenderade åtgärdsförslag i den miljötekniska markundersökningen kommer spridning av föroreningar från området att begränsas. Konsekvenserna med avseende på risk för spridning av föroreningar bedöms bli måttligt positiva på grund av Mälarens känslighet.

Synpunkt:

Vi är inte eniga i att man isolerat bara tar hänsyn till det så kallade anläggningsområdet. Vi anser att hela det ursprungliga planområdet innefattande deponierna måste beaktas vid en bedömning av risken för spridning av föroreningar.

2.16. **Energi och klimat, s.49**

Sammantaget bedöms genomförandet av planförslaget att medföra måttliga positiva konsekvenser med avseende på energi och klimat.

Synpunkt:

Vi anser att dessa bedömningar är ogrundade med anledning av de redovisade bristerna avseende bränsle, transporter och CO₂-avtryck i detta yttrande.

2.17. **Kulturmiljö, s.49-50**

Sammantaget bedöms genomförandet av planen medföra små negativa konsekvenser med avseende på kulturmiljö.

Synpunkt:

Vi uppfattar det här påståendet som direkt felaktigt och närmast stötande. I samrådsunderlaget för detaljplaneärendet för Riddersviks trädplantering (dnr 2013-11692) finns bl.a. två kulturhistoriska utredningar. Av utredningarna framgår sammanfattningsvis att området för Riddersviks gård som helhet (inklusive engelska parken) är utpekad som kulturhistoriskt värdefullt område av Stockholms stadsmuseum i museets kulturhistoriska klassificering. Tempeludden i engelska parken, som gränsar till området med deponihögarna, bedöms ha hög känslighet för förändring. Från Tempeludden kan man utsikt mot platsen för kraftvärmeverket.

(Beskrivning och kulturhistorisk värdering av byggnader vid Lövsta sopstation 7700990_2_6):

Bedömning av kulturhistoriskt värde av kvarvarande byggnader

I samband med den rivningsansökan som lämnades in 2006 och som omfattade stora delar av sopanläggningen, bedömde Stockholms stadsmuseum att Lövsta som helhet har stora samhälls- och stadsbyggnadshistoriska värden. Museiförvaltningen yrkade i sin tjänsteskrivelse att en antikvarisk inventering och utredning skulle genomföras av området som helhet innan några beslut om rivning skulle tas. Det är dock oklart om den utredningen gjordes.

Synpunkt:

Undersök om utredningen gjordes och redovisa vad den kom fram till.

*(Stadsbyggnadskontoret 2008 "Förstudie för framtida markanvändning i Kyrkhamn-Lövsta"):
Kyrkhamn-Lövstaområdet utgörs av ett strandnära äldre odlingslandskap med flera
fornlämningsmiljöer som skyddas enligt kulturminneslagen. Bebyggelsemiljön vid Kyrkhamn
med tidiga arbetarbostäder, skola, m.m. har också ett stort kulturhistoriskt värde.*

Synpunkt:

Då upplevelsen av stora kulturhistoriska värden utanför planområdet kommer störas kan inte konsekvenserna sägas vara små.

2.18. **Landskapsbild, s.50-53**

Beroende på hur anläggningen utformas kan både positiva och negativa konsekvenser med avseende på landskapsbild uppstå.

Synpunkt:

Belägg för de påstådda positiva konsekvenserna saknas.

MKB – Samlad bedömning

Planerad verksamhet kommer att påverka områdets visuella karaktär, utblickar och vissa av dagens visuella värden som är kopplade till strandlinjen och vattenområdet. Graden av anläggningens påverkan på landskapsbild är beroende av anläggningens volym, utformning och materialval. Dock har platsen historiskt använts för stadens tekniska system och denna funktion kommer alltjämt att kvarstå med den planerade markanvändningen. Sammantaget bedöms genomförandet av planen medföra små negativa konsekvenser med avseende på landskapsbild.

Synpunkt:

Då området i dag främst fungerar och uppfattas som ett grönområde med mycket stora naturvärden, ser vi inga fördelar med att stärka och befästa dess tradition som soptipp och avfallsanläggning eller att bevara minnet av deponikullarnas övertäckta miljöskandal. Det ska därtill understrykas att strandpromenaden, Lövestabadet och småbåtshamnen inte är utpekad för teknisk funktion i översiktsplanen och det är enligt planbeskrivningen "i nuläget inte klargjort hur mycket mark utanför planområdet som kan komma att påverkas vid ett genomförande av planen".

2.19. Risker, s.53

Transport av farligt gods och brand

Den framtagna riskutredningen har identifierat risker både inom planområdet som kan påverka omgivningen och omgivningens påverkan på en verksamhet inom själva planområdet. Risker som kan påverka omgivningen är bland annat hanteringen av brand- och hälsofarliga ämnen inom planområdet som vid en eventuell brand skulle kunna innebära påverkan på omgivningen.

De mest sannolika riskerna som kan påverka en verksamhet inom planområdet bedöms vara en olycka med farligt gods längs Lövstaleden, ett deponigasutsläpp från närliggande deponier samt klimat- och väderrelaterade händelser såsom översvämningar och stormar. Däremot bedöms inte hanteringen av farliga ämnen inom planområdet påverka omgivningen eftersom avstånden till kringliggande byggnader är tillräckligt stora.

Synpunkt:

Eftersom bränder i värmeverk är relativt vanliga är det anmärkningsvärt att varken brandskyddsutredning och släckvattenutredning ingår i underlagen.

Vi kräver en mycket detaljerad och grundlig utredning av vad som skulle kunna hända, inklusive alla möjliga kombinationer av händelser, och konsekvenserna av detta. Det som annars riskeras är både hälsan för oss som bor här samt dricksvattnet till mer än 2 miljoner människor.

Ras och skred

Vid ett genomförande av planen kommer anläggningar att byggas på ytorna mellan deponikullarna.

Utifrån det underlag den geotekniska studien utgår ifrån bedöms totalstabiliteten för strandlinjen söder om och utefter västra deponin förbli oförändrad mot dagens läge.

I hamnen planeras kajen grundläggas på pålar och placeras parallellt med den norra stranden med marginal till deponiområde och påträffat släntberg. Detta gör det möjligt att klara stabiliteten dels för kajen i sig och dels för att undvika störningar längs deponiområdets strandområde, där skred tidigare inträffat.

Synpunkt:

Slutsatserna från den geotekniska studien är osäkra (PM, Geofysik 7700984_2_6), då koordineringen med tomtägarna var bristfällig och varken georadar eller refraktionsseismik gav några tydliga resultat. Vidare råder stor osäkerhet kring ledningar i marken kring återvinningscentralen och freonåtervinningen (PM Geoteknik 7700985_2_6).

Då totalstabiliteten, där skred tidigare inträffat, bedöms förbli oförändrad kräver vi en utredning av stabiliteten för hela det ursprungliga planområdet, inklusive deponierna.

Översvämning

Vid större regn såsom 100-årsregn kommer ledningssystemens kapacitet att överstigas och dagvattnet avrinna ytligt (varpå lokala översvämningar i lågpunkter sannolikt kommer att bildas). Genom att byggnader och andra känsliga objekt placeras högt kan övriga ytor användas som sekundära avvattningsvägar då ledningssystemet går fullt.

Kajen är planerad att höjdsättas så att ingen avrinning får ske direkt till Mälaren från kajen. Den behöver således anläggas med en kant som hindrar vattnet och istället leder det till dammsystem väst. Vid extrema skyfall kommer detta att innebära risk för stående vatten även på kajen. När dammsystemens kapacitet överskrids, vid extrema skyfall, kommer vatten att brädda ut från dessa; från dammsystem väst direkt ut i Mälaren och från dammsystem öst åt sydost ut i Mälaren via ett befintligt vattendrag. Hur bräddning kommer att kunna ske är inte fastställt i dagsläget, antingen kan det ske ytligt eller via en anlagd bräddledning.

Synpunkt:

Ingenting nämns om risker vid översvämning eller bräddning av dagvatten. Det måste utredas.

Deponigas

Med förtätningen av markytan finns det en ökad risk att eventuell deponigas som tidigare ventilerats fritt ur marken ansamlas under byggnaden vilket kan leda till att ett gastryck byggs upp. Gasen kan också tvingas hitta nya vägar ut ur marken vilket kan leda till att den kan spridas till omgivningarna, i värsta fall på ett osäkert sätt. Det finns även en risk att gas tar sig in i byggnader, om inte rätt åtgärder vidtas.

Synpunkt:

Utred risken för brand eller explosion av deponigas och risker för Mälarens vattenkvalitet vid en eventuell katastrof.

Utred risker med markvandring av deponigas utanför planområdet, till följd av gastät kvalificerad övertäckning av planområdet.

Vi saknar den refererade deponigasutredningen, som borde ingå i underlagen.

MKB samlad bedömning

Ett genomförande av planen bedöms inte innebära någon ökad risk för någon av de fyra riskkategorierna om föreslagna åtgärder i de tre underlagsrapporterna vidtas.

Gällande de delar av planområdet som ligger under länsstyrelsens rekommenderade nivå för placering av bebyggelse kommer området att anpassas för hamnverksamhet och den planerade industrikajen konstrueras för att klara av översvämningar.

Konsekvenser vid ett genomförande av planen bedöms därför som obetydliga.

Synpunkt:

Riskbedömningen (7701091_2_6) beaktar endast vardagsrisker för normaldrift:

Vi efterlyser därför en separat katastrofutredning, då oförutsedda katastrofer kan få mycket stora konsekvenser för Stockholmsområdet som helhet

(Brand- eller ras av deponikullarna ut i Mälaren, exempelvis)

2.20. Ljusförhållanden och lokalklimat, s.57

Kraftvärmeverkets högsta byggnadsdel kan få en höjd om cirka 69 meter. Därutöver medger planen en skorsten med cirka 120 meters höjd och två skorstenar om cirka 80 meters höjd. Verket är placerat så att skuggning inte drabbar någon bostadsfastighet.

Höga byggnader kan försämra vindförhållanden på marken i byggnadernas närhet. Anläggningen är dock inhägnad och inga bostäder eller allmänna platser finns i direkt anslutning varför eventuella konsekvenser av ökad vind är acceptabla.

Synpunkt:

Ökad vind anser vi är till nackdel för golfbanans driving-range.

2.21. Barnkonsekvenser, s.58

Vid val av ersättningsplats för Lövstabadet behöver staden beakta aktuella krav på exempelvis tillgänglighet och säkerhet för barn. Utformning av ersättningsplatsen innebär därför sannolikt en förbättring mot idag vilket är positivt ur ett barnperspektiv.

Att markföroreningar i området, som kan vara skadliga för barn, undersöks och omhändertas är positivt.

Synpunkt:

För att ersättningsbadet ska komma barnen i området till gagn är det en förutsättning att detta förläggs i absoluta närområdet. Dessa barnkonsekvenser är därför helt ogrundade innan ersättningsbadets placering och beskaffenhet fastställts.

Det är även barnen som kommer utsättas för mest kumulativa hälsoeffekter av att bo i närheten av värmeverkets utsläpp under sin uppväxt.

2.22. Övriga konsekvenser, s.58

Inom planområdet finns mark och byggnader som staden upplåter med arrendeavtal eller hyresavtal. Planens genomförande innebär att avtalen sägs upp. Verksamheter som kan behöva flytta inom området eller till annat område är båtsällskap, uppställningsplats för fritidsbåtar, miniracingbana, paddock, föreningslokaler, materialupplag, freonåtervinning samt återvinningscentral.

Synpunkt:

Även konsekvenser utanför planområdet måste beaktas: kolonilotter, elljusspår, golfbana, skridskoåkning, ridning och Tempeluddens utblickar.

3. Kommentarer och synpunkter till dokumentet: MKB Lövstaverket 7700866_2_6

I de bilagor vi fick från Stadsbyggnadskontoret ingick dokumentet MKB. Vi refererar här några av de viktigaste synpunkterna vi har på det dokumentet, som inte redan tagits upp med hänvisning till planbeskrivningen (*text i kursiv refererar till MKB dokumentet*).

3.1. Nollalternativ

I förlängningen medför nollalternativet att kapacitetsbrist kan uppstå i fjärrvärmenätet.

Synpunkt:

Saknas redogörelse för kapacitetssituationen i fjärrvärmenätet idag och framöver.

Vi anser att kapacitetssituationen i fjärrvärmenätet idag och framöver behöver utredas grundligt om påståendet om kapacitetsbrist ska ha någon bärighet. I denna utredning bör man även ta hänsyn till rationell och förväntad kapacitetsförbättring i fjärrvärmenätet genom exempelvis sammankoppling samt nödvändig förnyelse av fjärrvärmeledning.

3.2. Alternativ lokalisering

De alternativ som har studerats djupare är att bygga ut/om kraftvärmeverket i Hässelby eller Igelstaverket i Södertälje, eller att bygga ett helt nytt kraftvärmeverk i Nynäshamn/Norvik, Lövsta, Energihamnen i Värtan, Hagby eller Sofielund.

Synpunkt:

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla bl.a. en sammanfattning av de överväganden som har gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes (6 kap. 11 § miljöbalken).

Vi har noterat att det saknas detaljerade utvärderingar av alternativa lokaliseringar:

- a. Hur har utvärderingen gått till?
- b. Detaljerade motiveringar, inklusive ekonomiska faktorer?

Det finns flera platser i och vid Stockholms industrihamnar/större hamnar som inte verkar

ha undersökts och vi ifrågasätter därför slutsatserna kring de undersökta alternativen. Enligt vår uppfattning verkar det inte ha funnits en genuin avsikt att finna ett genomförbart alternativ till Lövsta.

Man har inte heller i tillräcklig omfattning utrett alternativa metoder för att möta det påstådda behovet av fjärrvärme och el. Med hänsyn till att förbränning av importerat RDF skapar en överkapacitet för plastförbränning som inte är i linje med EU:s långsiktiga mål¹ är alternativa metoder särskilt viktiga.

Vi anser sammanfattningsvis att lokaliseringsutredningen är bristfälligt utförd och att den därför inte kan ligga till grund för ett tillståndsbeslut.

3.3. Konsekvenser vid planförslag, Konsekvenser bostäder

Under maxfall (Fall 1) beräknas riktvärdet för den ekvivalenta ljudnivån under natt (40 dBA) vid bostäder innehållas vid samtliga beräkningspunkter utom en, utan att någon som luddämpning antas. Den helt dominerande bullerkällan är lossning av bränsle. Riktvärdet innehålls vid samtliga beräkningspunkter om kranarna luddämpas med 2 dB vilket kan ske genom val av specifik utrustning, avskärning, inbyggnad av specifika ljudkällor etc.

Därmed bedöms maximala ljudnivåerna nattetid (22–06) vid bostäder under normal drift inte överstiga 55 dBA annat än möjligen vid enstaka tillfällen.

Synpunkter:

Med utgångspunkt i att Lövsta är en mycket tyst plats, speciellt nattetid, kan vi inte acceptera störande ljudnivåer vid bostäder ens vid enstaka tillfällen. Vi förutsätter därför att kranar och annan utrustning förses med luddämpande utrustning och/eller byggs in för att dämpa ljud.

¹ Meddelande från Kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén; en europeisk strategi för plast i en cirkulär ekonomi, {swd(2018) 16 final}

4. Miljöpolitisk synpunkt på målet med detaljplanen

Vi delar inte uppfattningen att växthusgasutsläppen från Lövstaverket är låga. Vi delar inte heller Stockholm Exergis uppfattning att man gör miljön en tjänst genom att elda med RDF.

Runt 28,5 miljoner ton plastavfall produceras i EU varje år. Mindre än 30 % av detta avfall samlas in för återvinning. I EU är potentialen för återvinning av plastavfall fortfarande till stor del outnyttjad. Efterfrågan på återvunnen plast i EU uppgår bara till c:a 6 procent, medan förbränningen uppgår till 39 procent. 95 procent av plastens värde förloras efter engångsanvändning.

Investeringar i ny kapacitet för plaståtervinning bromsas av låga utsikter till lönsamhet. Plastproduktion och förbränning av plastavfall genererar globalt ca 400 miljoner ton koldioxid per år. RDF är inte förnybar energi utan består tvärtom till stor del av fossilt bränsle, som har producerats i andra länder i en process som också kräver energi. Genom att bygga ett kraftvärmeverk som till stor del eldas med importerat avfall som Stockholm Exergi får betalt för, skapar man ekonomiska incitament som bromsar utvecklingen av återvinning i övriga Europa i en tid där plastproduktionen bara ökar. Därmed bidrar Sverige till att EU:s långsiktiga klimatmål inte uppnås. EU-kommissionen har lagt fram förslag på nya regler om avfallshantering. De inbegriper bl.a. mål för att undvika överkapacitet i infrastrukturen för behandling av blandat avfall som t.ex. förbränning. Enligt vår mening skapar Lövstaverket en sådan överkapacitet för sopförbränning som inte ligger i linje med EU:s miljömål. Om man bortser från ev. framtida ekonomiska styrmedel (som är att vänta förr eller senare) är sopeldningen idag en lönsam verksamhet. Det är dessutom ett billigt sätt för länder som inte kommit så långt med återvinningen att bli av med sina sopor, och motverkar en sund industriell utveckling där soporna produceras. Även ur en miljöpolitisk synvinkel bör Stockholms stad sammanfattningsvis överväga alternativ till Lövstaverket.

5. Punkter som behöver utredas ytterligare:

1. Vi anser att det behöver göras en ny och grundlig utredning av alternativen till uppförande av ett nytt kraftvärmeverk med tillhörande energihamn i Lövsta.
2. Vi anser att det behöver göras en grundlig utredning av samtliga tänkbara konsekvenser för miljön av hur samverkan mellan planområdet och de angränsande deponierna fungerar, inklusive sjöbotten och invallning, grundvattenströmmar och Mälarens rörelser, samt hur det påverkas av bland annat vibrationer, vattenströmmar och vågor från fartyg.
3. Vi anser att det behövs en utredning av spridning av fartygsbuller.
4. Vi menar att det finns en stor risk att föroreningar från mark, även om den är täckt, kan spridas till Mälaren bland annat via de angränsande deponierna. Det måste utredas grundligt.
5. Vi efterlyser en grundlig oberoende utredning av hållbarheten med att använda RDF.
6. Det framgår inte av planen hur stora de totala växthusgasutsläppen blir. Påståendet om låga växthusgasutsläpp är därför tveksamt och bör korrigeras med korrekta siffror efter noggrann utredning.
7. Vi vill att det görs en utredning av hur man kan säkerställa att tätskikten i dagvattendammarna förblir täta och riskerna vid läckage.
8. Vi kräver att det görs en naturvetenskapligt grundad opartisk analys av miljö- och hälsokonsekvenser för utsläppen från kraftvärmeverket.
9. Vi efterlyser en mer korrekt bedömning av hur tät lastbilstrafiken förväntas bli med angivande av förväntad miljöbelastning.
10. Vi skulle också vilja ha en redovisning av miljökonsekvenserna när det blir stopp i fartygstrafiken och allt bränsle ska transporteras med lastbil.
11. Vi kräver en utredning som tar utgångspunkt i vad bränslet (RDF) kan förväntas innehålla och hur man ska kunna kontrollera det.
12. Kapacitetssituationen i fjärrvärmenätet idag och framöver behöver utredas grundligt om påståendet om kapacitetsbrist ska ha någon bärighet. I denna utredning bör man även ta hänsyn till rationell och förväntad kapacitetsförbättring i fjärrvärmenätet genom exempelvis sammankoppling samt nödvändig förnyelse av fjärrvärmeledningar.
13. Vi begär en grundlig utredning av hur utsläpp från planområdet påverkar utvecklingen av Mälaren avseende ekologisk och kemisk status.
14. Den ökade båttrafiken vid ett bygge av kraftvärmeverket kan antas medföra en kontinuerlig uppgrumling av sediment, vilket även detta är allvarligt och behöver utredas ytterligare.
15. Muddring är en riskabel operation. Behöver utredas ytterligare.
16. En relevant skyfallsmodellering för dagvatten måste genomföras.
17. Vi vill också att konsekvenserna för det rörliga friluftslivet, både på land och på vatten/isen utreds ytterligare.

Vi vill även att påverkan på kultur-, natur- och rekreationsvärdena i Riddersviks engelska park utreds.

From: Lovsta
Sent: tiistai 4. kesäkuuta 2019 10.10
To: [REDACTED]
Subject: RE: Gifter

Hej igen!

Ursäkta dröjsmålet, men eftersom frågorna rörde flera aspekter av Lövsta i kombination med långhelgen drog det ut på tiden för mig att få ihop svaret. Vissa av dina frågor kan vi på Stockholm Exergi svara på, medan andra behöver vi hänvisa vidare till Stockholm stad.

Anläggningsområdet, det vill säga det område som Stockholm Exergi kommer att vara aktivt inom, är väl karterat genom ett stort antal undersökningar. Bygget av ett kraftvärmeverk inklusive hamn kommer därför om vi får miljötillstånd att inledas med ett arbete för att sanera i såväl Mälaren – föroreningar på botten tas bort och botten skyddas mot strömmar – som mark. Förorenad mark tas bort för behandling. Vi kommer även att ansöka om tillstånd till att få vidta åtgärder för att kapsla in föroreningar inom delar av området och förhindra att de sprids vidare till exempelvis Mälaren med dagvatten. Sammantaget föreslår vi åtgärder som kommer att minska belastningen till Mälaren jämfört med idag.

Vad det gäller frågor som handlar om gifter och området utanför Stockholm Exergis anläggningsområde, exempelvis de gamla deponierna samt badplatsen och båtklubben, besvaras bäst av miljöförvaltningen i Stockholm. Här hittar du kontaktuppgifter till dem: <https://stad.stockholm/organisation/fackforvaltningar/miljoforvaltningen/>

När det kommer till transporter så visar våra beräkningar att vår verksamhet kommer att innebära behov av i genomsnitt en lastbilstransport per timme dygnet runt och räknat på alla dagar i veckan. Det handlar då om alla transporter, inte bara transportererna med aska. Vi kommer att undvika transporter under topptimmarna morgon och kväll, vardagar kl 07-08 och kl 16-18. Lövstavägen uppvisar ett väldigt tydligt pendlingsmönster med typiska trafiktappar vid dessa tider.

Vad det gäller kostnaden så är vi i inledningen av projektet och håller på med investeringsanalyserna men en grov bedömning i dagsläget är cirka fem till sex miljarder kronor. På kort sikt påverkar inte detta fjärrvärmepriserna då de sätts i relation till alternativen på värmemarknaden och inte baserat på kostnader. Denna investering syftar till att fjärrvärmens ska fortsätta vara ett konkurrenskraftigt alternativ såväl miljömässigt som ekonomiskt.

Inom Stockholm Exergis fjärrvärmenät, som ägs av Stockholms stad och Fortum till lika delar, är det Stockholm Exergi som har avtal med och ansvaret för att leverera fjärrvärme till kunderna. Det sker dock ett visst produktionssamarbete med andra energibolag i hela regionen, och Stockholm Exergi både importerar och exporterar fjärrvärme till andra energibolags fjärrvärmenät. Samarbetet syftar till att höja leveranssäkerheten och maximera produktionen i de största kraftvärmeverken som har bäst miljödata och bäst ekonomi. Detta gynnar kunderna hos alla berörda energibolag och minskar fjärrvärmens samlade miljöpåverkan.

Hoppas att detta gav svar på dina frågor, du är alltid välkommen att höra av dig igen! Dina frågor kommer att tas upp i samrådsredogörelsen.

Vänliga hälsningar
Daniel på Stockholm Exergi

From: [REDACTED]
Sent: maanantai 20. toukokuuta 2019 8.32
To: Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>
Subject: Gifter

Hej
Efter att ha varit på samrådsmötet och man har bearbetat all information har jag frågor.
Jag har bott i Hässelby sedan 1960 och har sett Lövsta soptipp sedan dess. Idag ser det verkligen fint ut för alla som åker dit och tittar, promenadvägar och gröna kullar.
Människor som bott runt Lövsta och jobbat på Lövsta säger med skräck att markerna runt Lövsta inte ska röras. All mark är för giftig.

Deponi kullarna vad innehåller dom egentligen och hur är hela udden utbyggd. All spillolja som hälldes ner i gropar och idag är övertäckta. Alla gifter från Industri Destillation ID där båtklubben ligger, finns det dokumentation på alla dessa gifter och vet ni var i backen det finns. Människor som vet vad som hände tillbaka i tiden är redan borta idag. Alla sopor som eldades i dom 2 stora tälten under 60 talet vad hände med den askan som blev kvar.

Askan från det nya verket som ska forslas bort med lastbilar, det sas på mötet att det var en lastbil i timmen, är det dygnet runt 7 dagar i veckan? Det är i så fall ganska mycket trafik.

Att badet och båtklubben försvinner är tråkigt men det stora problemet är gifterna som finns i backen och på botten. Hur väl är det dokumenterat 100 år tillbaka och var kan jag läsa om detta?
Min sista fråga, vad kommer det att kosta hela bygget och hur kommer det att påverka våra el och värmekostnader. Är det så att Fortum är ensam leverantör av fjärrvärme?

Med vänlig hälsning
[REDACTED]

From: Lovsta
Sent: keskiviikko 29. toukokuuta 2019 9.20
To: [REDACTED]
Subject: RE: Effekt

Hej igen!

Anläggningarna styrs inte direkt av utetemperaturen utan styrs av effekt och energibehovet på fjärrvärm nätet. Angivet intervall för utomhustemperatur, lägre än 12 grader Celsius, var en ungefärlig temperaturnivå då värmeproduktionsbehovet är så stort att anläggningen i Lovsta är med i produktionsmixen. Det är rätt att anläggningen inte är i drift under sommarmånaderna.

Ja, vi har krav om vad bränslet får innehålla i våra avtal med bränsleleverantörerna. Vi följer också upp att kraven efterlevs genom kontroller under värmesäsongen.

Hoppas att detta var svar på dina frågor. För kännedom kommer dina frågor och våra svar att bli en del av samrådsredogörelsen.

Vänliga hälsningar
Daniel på Stockholm Exergi

From: [REDACTED]
Sent: torstai 23. toukokuuta 2019 11.29
To: Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>
Subject: Re: Effekt

Hej, och tack för svaret!

Vad jag undrar över är temperaturstyrningen. Gäller det aktuell temperatur (kallare än +12 grader) eller är det någon slags medeltemperatur?

Vissa perioder av året kan ju dygnstemperaturen variera både över och under +12 grader. Jag antar att ett sådant stort kraftvärmeverk startar man inte och stänger av så ofta? Att anläggningen är i drift 6000-7000 timmar svarar mot ca 3 kvartal, alltså sommarkvartalet avstängt.

En annan fråga:

Finns det någon specifikation på vad RDF bränslet får/ska innehålla? Jag har sett ett exempel från Svenska miljöinstitutet IVL en specifikation enligt följande:

Ska innehålla låga andelar icke-brännbara material
Leverantören ska om möjligt sortera ut metaller

Leverantören ska minimera innehåll av elektriskt avfall, kablar och PVC
Inget avfall ska vara större än 30 cm i diameter
Max 25 procent plast
Max 50 procent papper/kartong
Max 40 procent trä
Max fyra procent metall
Max fem procent inert material
Max tio procent organiskt avfall
Värmevärdet förväntas vara 11-17 MJ/kg.
Max 40 procent fukt

Är detta aktuellt här?

Mvh

From: [Lovsta](#)
Sent: Wednesday, May 22, 2019 3:19 PM
To: [REDACTED]
Subject: RE: Effekt

Hej [REDACTED]!

Här kommer svar på dina frågor.

Lövsta beräknas vara i drift då utetemperaturen blir kallare än +12°C, vilket är ungefär 6000-7000 timmar per år. Eftersom det sammankopplade fjärrvärmenätet är stort blir dellasttiden kort, så man kan räkna med fullast under denna tid. Sommartid kommer anläggningen inte att gå, då räcker befintliga pannor i Högdalen, Brista etc.

Elproduktion: Brutto-elproduktionen vid fullast bedöms bli ca 90 MW och lokalelbehovet ca 10 MW, vilket innebär att Lövsta producerar cirka 80 MW el netto vid både el- och värmeproduktion.

Värmeproduktion: Värmeproduktion vid samtida elproduktion är omkring 270 MW. Av detta kommer ca 60 MW från värmeåtervinning ur rökgaserna så kallad rökgaskondensering. Värmeproduktionen sker alla 6000-7000 drifttimmar.

Uppgifterna ovan utgör planerade garantidata. I en miljödömsansökan finns dock viss marginell merkapacitet (ca 20%) antagen på att det vid de slutliga prestandaproverna efter projektets genomförande kan visa sig att anläggningen producerar något mer än beräknat jämfört med leveransgarantier etc.

Hoppas att det gav svar på dina frågor. Undrar du över något mer får du gärna höra av dig.

Vänliga hälsningar
Daniel på Stockholm Exergi

From: [REDACTED]
Sent: lauantai 18. toukokuuta 2019 11.09
To: Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>
Subject: Effekt

Hej.

Ni säger att Lövstaverket ska kunna försörja 200000 lägenheter med värme och generera el som motsvarar 125000 elbilar

årsbehov. Under sommaren kommer kraftvärmeverket inte att användas och produktionsverksamheten ligger nere.

Frågor:

Hur mycket effekt (sort watt, inte antal lägenheter eller antal elbilar) genereras under de olika tidsperioderna under ett år?

Fördelat på värme och el.

(Under sommaren uppenbarligen 0 watt).

Med vänlig hälsning

From: Lovsta
Sent: keskiviikko 22. toukokuuta 2019 15.19
To: [REDACTED]
Subject: RE: Effekt

Hej [REDACTED]

Här kommer svar på dina frågor.

Lövsta beräknas vara i drift då utetemperaturen blir kallare än +12°C, vilket är ungefär 6000-7000 timmar per år. Eftersom det sammankopplade fjärrvärmenätet är stort blir dellasttiden kort, så man kan räkna med fullast under denna tid. Sommartid kommer anläggningen inte att gå, då räcker befintliga pannor i Högdalen, Brista etc.

Elproduktion: Brutto-elproduktionen vid fullast bedöms bli ca 90 MW och lokalelbehovet ca 10 MW, vilket innebär att Lövsta producerar cirka 80 MW el netto vid både el- och värmeproduktion.

Värmeproduktion: Värmeproduktion vid samtida elproduktion är omkring 270 MW. Av detta kommer ca 60 MW från värmeåtervinning ur rökgaserna så kallad rökgaskondensering. Värmeproduktionen sker alla 6000-7000 drifttimmar.

Uppgifterna ovan utgör planerade garantidata. I en miljödömsansökan finns dock viss marginell merkapacitet (ca 20%) antagen på att det vid de slutliga prestandaproverna efter projektets genomförande kan visa sig att anläggningen producerar något mer än beräknat jämfört med leveransgarantier etc.

Hoppas att det gav svar på dina frågor. Undrar du över något mer får du gärna höra av dig.

Vänliga hälsningar
Daniel på Stockholm Exergi

From: Göran Bång [<mailto:goran.bang@comhem.se>]
Sent: lauantai 18. toukokuuta 2019 11.09
To: Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>
Subject: Effekt

Hej.

Ni säger att Lövstaverket ska kunna försörja 200000 lägenheter med värme och generera el som motsvarar 125000 elbilers årsbehov. Under sommaren kommer kraftvärmeverket inte att användas och produktionsverksamheten ligger nere.

Frågor:

Hur mycket effekt (sort watt, inte antal lägenheter eller antal elbilar) genereras under de olika tidsperioderna under ett år?

Fördelat på värme och el.

(Under sommaren uppenbarligen 0 watt).

Med vänlig hälsning

From: Lovsta
Sent: maanantai 3. kesäkuuta 2019 15.18
To: [REDACTED]
Subject: RE: Ang. diarienummer 2017-09500

Hej!

Tack för ditt mejl och dina synpunkter, vi kommer att hantera det som ett samrådsyttrande.

Vi lämnar in en ansökan om miljötillstånd till mark- och miljödomstolen där vi redogör för hur vi planerar för bygge och drift av kraftvärmeverket. Men redan nu finns underlag för projektet som du kan ta del av på vår webbsida: <https://www.stockholmexergi.se/om-stockholm-exergi/vara-anlaggningar/lovstaverket/>

Vänliga hälsningar
Daniel på Stockholm Exergi

From: Larsson Sven [<mailto:Sven.Larsson@axfood.se>]
Sent: maanantai 3. kesäkuuta 2019 10.44
To: Lovsta <lovsta@stockholmexergi.se>
Subject: Ang. diarienummer 2017-09500

Hej!

Jag kan inte förstå hur man kan tycka att det är en miljövinst med att bygga ett nytt värmekraftverk vid ett strandskyddat område.

Som dessutom innehåller ett område med så mycket gifter i marken. Miljöpåverkande fartyg som riskerar att riva upp ev miljögifter i mälaren som i sin tur äventyrar dricksvattnet för många stockholmare.

Hela förbränningsprocessen kan inte vara 100% säker och då kan man tycka att placeringen är ännu värre.

Är miljöeffekterna verkligen analyserade? Och hela projektet genomtänkt?
Det verkar inte så.

Med vänliga hälsningar

[REDACTED]

From: Lovsta

Sent: keskiviikko 5. kesäkuuta 2019 9.34

To: [REDACTED]

Subject: Samrådsmötet Lövsta

Hej [REDACTED]!

Jag har förstått att du vill veta vad som togs upp på samrådsmötet den 15 maj och vilka synpunkter som framfördes. Stockholm stad och vi på Stockholm Exergi hade först presentationer av hur planerna för området och kraftvärmeverket ser ut. Därefter var det en öppen frågestund, nedan har du anteckningar över frågor som ställdes till Stockholm stad och Stockholm Exergi under den här stunden och som visar vilka aspekter som intresserade deltagarna. Kvällen avslutades med en utställning i foajén utanför möteslokalen där var och en kunde ställa sina frågor till Stockholm stad och oss på Stockholm Exergi och också framföra synpunkter. För kännedom så kommer din förfrågan om detta underlag att redovisas i samrådsredogörelsen.

Vänliga hälsningar

Daniel på Stockholm Exergi

ANTECKNINGAR ÖVER FRÅGOR SOM STÄLLEDES UNDER MÖTETS FRÅGESTUND:

Hur hänger detta samråd ihop med samråd för den fjärrvärmelednings som ska läggas ned?

Vilket bränsle drivs fartygen med?

Hur hanteras transporterna av aska som kommer att gå längs med Lövstavägen?

Föreslagen plats för kraftvärmeverket är en synnerligen olämplig plats mot bakgrund av föroreningssituationen och risken att försämra dricksvattenkvalitet i vattentäkten. Både en professor och Norrvatten bedömer att platsen är olämplig.

Om det planerade verket inte blir av vid Lövsta, var kommet det i sådana fall att placeras?

Det är problem med stabilitet och föroreningar i området, vad görs åt det?

Hur tänker ni kring vinterrekreation kopplat till isen?

Både huset som vi bor i och deponierna vilar på postglacial lera. Leran under deponierna vilar i sin tur på en bergsklack som sluttar ut mot fjärden. När skeppen/pråmarna gick med material från projektet Förbifart Stockholm förbi i fjärden kunde vi känna vibrationerna från dessa i huset. Vibrationerna fortplantade sig från båtarnas propellrar via vattnet och leran upp i huset. Nu kommer ännu större fartyg att passera i området. Har man undersökt stabiliteten i deponierna utifrån detta? Och hur kommer hus att påverkas?

Verket upplevs som stort och fult. Hänsyn har inte tagits till platsens stora rekreativa kvalitéer och naturreservatet. Bor ca 200 meter från området. I nuläget är det en hastighetsgräns om 30 km/h längs denna väg. Hur kommer denna att påverkas vid ett genomförande av projektet? Hur hanteras trafiken i byggskedet? Huset finns inte heller med i någon av de kartor som redovisas.

Vill ha fotomontage på hur verket kommer att se ut från deras hus.

Varför måste skorstenen vara så hög?

Varför jämförs nu endast buller och luftutsläpp mot era riktvärden och inte mot nuläge?

Stängs Hässelbyverket ned och detta nya verk uppförs endast för att marken vid Hässelby är intressant för bostadsändamål?

Det är mycket giftigt i närområdet upp mot strandkanten. Detta behöver saneras. Har det tagits några prover/ska det tas prover på badvattnet som analyseras för dioxiner?

Hur beaktar man framtida energibehov och bränslemix?

Var har tekniken för att stänga in föroreningar på sjöbotten testats tidigare?

Fråga gällande RDF-bränslet, mellan 20-50 % plast finns i detta bränsle. I MKB:n står det att bränslet inte luktar men det finns rapporter som kommer fram till andra slutsatser. Hur tänker ni gällande borttransport av aska från anläggningen?

Har man tagit hänsyn till risken för sabotage? Man måste väl tänka på leveranstryggheten?

Det pågick ett ärende om ett värmeverk på platsen i början av 2000-talet, vilket stoppades.

Kommer det nya kraftvärmeverket att orsaka skuggning? Hur mycket kommer verket att skugga i sådana fall? Kommer kolonilotterna att påverkas?

Hur kommer projektet att påverka de årliga Lövstadagarna?

Hur kommer bottenfärgerna från de fartyg som angör hamnen att påverka vattenmiljön?

Fritidsbåtsägarna är förbjudna att använda giftiga båtbottnfärger, men hur är det med de stora skeppen?

Kommer fjärrvärmenätet från Lövsta att kopplas ihop eller ha någonting att göra med utbyggnaden av verket som byggs i Upplands-Bro vid Högbytorp?

Hur hanteras vägarna/trafiken längs med Lövstavägen under tiden arbetet med ledningsdragning till Lövstaverket sker i gata?

Varför har inte en lokalisering på Lovö utretts, i närheten av där arbeten med förbifart Stockholm har genomförts? Där finns en färdig infrastruktur som även möjliggör transport med båt. Då undviks även problematiken med markföroreningar. Vi måste tänka på framtida generationer.

Har alternativet med att sätta upp solceller/solfångarna på alla tak utretts istället för att bygga verket?

Det planeras för flera nya bostäder vilket innebär fler människor. Det skulle med andra ord behövas fler bad inte endast att flytta ett existerande bad.

Hur ser tidplanen ut? Och kan man lösa transportproblemet till den nya stranden med hjälp av buss?

Områden för naturreservatet och rekreation kommer att minska samt kommer strandskyddet att inskränkas.

I närheten av platsen för den planerade badplatsen finns det en fornborg. Vid den föreslagna placeringen av badplats kan det finnas fornlämningar i form av föremål/installationer från gammal hamn. Detta måste undersökas.

Varför görs ingenting för att stoppa förskjutningen av deponin?

Hur ligger den nya hamnen, p-platser, badplatsen och båtuppläggningsplatsen i förhållande till det planerade naturreservatet?

Är det inte brantare vid den föreslagna nya badplatsen än vid det gamla badet?

Hur hanteras vägarna/trafiken längs med Lövstavägen under tiden arbetet med ledningsdragning till Lövstaverket sker i gata?

Hur ser vyn över kraftvärmeverket ut från Hässelby villastad, nya Riddersvik och vy från västnordväst, exempelvis golfbanan och Viksjö?

Varför är inga politiker på plats idag?

Varför inte återställa platsen till ursprungligt skick och ta bort deponierna?

Kommer husets värdeminskning att ersättas?

Vi (Radiobilklubben) fruktar för vår existens i och med att vi måste flytta. Det är stort fokus på båtklubben, men vi har inte blivit kontaktade. Vi har 300 medlemmar. Har Stockholm stad ett speciellt avtal med båtklubben?

Varför bygga en sådan anläggning i ett expansivt område? Kommer ytterligare exploatering av bebyggelse att ske i närområdet?

Hur har ni tänkt med de tysta platserna om fler bilar med ett ökat bilberoende längre ut i det tysta området?